

จุดสารความมั่นคงศึกษา

ฉบับที่ 72

ศ.ศ.ศ.
2553

โครงการความมั่นคงศึกษา (Security Studies Project)

โครงการความมั่นคงศึกษาเริ่มขึ้นจากความมุ่งประสงค์ที่จะทดลองจัดตั้ง “ห้องแห่งความคิดด้านความมั่นคง” (Security Think Tank) ขึ้นในสังคมไทย ด้วยความตระหนักว่า สถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงในระดับโลก ระดับภูมิภาค และในระดับชาติของไทย ล้วนแต่เผชิญกับความท้าทายใหม่ๆ อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ความเปลี่ยนแปลงทั้งหลายนี้ล้วนเป็นผลสืบเนื่องอย่างสำคัญจากการสิ้นสุดของสงครามเย็นในปี 2532/2533 ตลอดรวมถึงการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นกับสหรัฐอเมริกาในวันที่ 11 กันยายน 2544 และในส่วนของไทยเอง หลังจากการยุติของสงครามคอมมิวนิสต์ภายในประเทศจนถึงเหตุการณ์ปล้นปืนค่ายทหารในจังหวัดนราธิวาสเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 ก็ปรากฏให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของปัญหาความมั่นคงไทย ที่ประเด็นความความมั่นคงใหม่ไม่ได้ผูกติดอยู่กับเรื่องของสงครามเย็นเช่นในอดีต

ผลจากความเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ ทำให้รัฐและสังคมจำต้องเร่งสร้างองค์ความรู้ด้านความมั่นคง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับความท้าทายใหม่ที่เกิดขึ้นในบริบทต่างๆ

ดังนั้น ในช่วงปลายปี 2547 โครงการความมั่นคงศึกษาจึงถือกำเนิดขึ้น โดยเน้นการดำเนินกิจกรรมใน 3 ส่วนหลัก ได้แก่

1) การวิจัยด้านความมั่นคง (Security Research)

เป็นโครงการวิจัยระยะสั้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของเจ้าหน้าที่หน่วยงานความมั่นคงไทย ในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาความมั่นคงที่ประเทศกำลังเผชิญ หรือคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

2) การเสวนาด้านความมั่นคง (Security Forum)

เป็นการเปิดเวทีเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นและประสบการณ์ ระหว่างนักวิชาการกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในประเด็นปัญหาความมั่นคง

3) เอกสารวิชาการด้านความมั่นคง (Security Paper)

โครงการได้จัดพิมพ์ “เอกสารความมั่นคงศึกษา” ออกเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับประเด็นปัญหาความมั่นคงในแง่มุมต่างๆ แก่เจ้าหน้าที่หน่วยงานความมั่นคงและแก่สังคมไทยในวงกว้าง

โครงการความมั่นคงศึกษา มี รศ. ดร. สุรชาติ บำรุงสุข เป็นหัวหน้าโครงการฯ

จุดสารความมั่นคงศึกษา

มกราคม 2553 ฉบับที่ 72

การเมืองและความมั่นคงไทย 2553
Thai Politics and Security, 2010

สุรชาติ บำรุงสุข

สนับสนุนการพิมพ์โดย
สถาบันการข่าวกรอง
สำนักข่าวกรองแห่งชาติ

จุดสารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 72

การเมืองและความมั่นคงไทย 2553

ผู้เขียน สุรชาติ บำรุงสุข

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง มกราคม 2553

จำนวนพิมพ์ 1,000 เล่ม

การพิมพ์ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการข่าวกรอง สำนักข่าวกรองแห่งชาติ

เจ้าของ โครงการความมั่นคงศึกษา

ตู้ ปณ. 2030 ปณฝ. จุฬาลงกรณ์

กรุงเทพฯ 10332

E-mail : newsecproject@yahoo.com

โทรศัพท์และโทรสาร 0-2218-7264

บรรณาธิการ รศ. ดร. สุรชาติ บำรุงสุข

ผู้ช่วยบรรณาธิการ นาง ธนา ยศตระกูล

ประจำกองบรรณาธิการ นางสาว กุลนันทน์ คันธิก

นางสาว อรวิจิตร ชูเพชร

ที่ปรึกษา พลโท วุฒินันท์ สีลายุทธ

พลเรือโท อมรเทพ ณ บางช้าง

พลโท ภราดร พัฒนถาบุตร

พิมพ์ที่ บริษัท สแควร์ ปรีนซ์ 93 จำกัด

59, 59/1, 59/2 ซ.ปทุมณวิถึ 30 ถ.สุขุมวิท 101

แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพฯ 10260

โทร. 0-2743-8045 แฟกซ์. 0-2332-5058

การเมืองและความมั่นคงไทย 2553
Thai Politics and Security, 2010

สารบัญ
Contents

- 1) วิเคราะห์ความเสี่ยง - 2553 1
Risk Analysis - 2010
- 2) 2553 : แนวรบด้านใต้ ความรุนแรงไม่เปลี่ยนแปลง 6
2010 : All (Not) Quiet in the Southern Front
- 3) ทหารกับการเมืองไทย 2553 11
The Military and Thai Politics 2010
- 4) ทหารไทย 2553 : ปีแห่งความท้าทาย 16
The Thai Military 2010 : A Year of Challenge
- 5) สงครามความคิด 2553 : กำแพงเบอร์ลินในสังคมไทย 20
War of Ideas 2010 : The Berlin Wall in Thai Society
- 6) ของขวัญปีใหม่จากเปียงยาง : บทเรียนความมั่นคงไทย 2553 25
New Year Present from Pyongyang : Lesson Learned
for 2010
- 7) ความทรงจำที่สูญหาย 2552 : ผลกระทบความสัมพันธ์ 30
ไทย-กัมพูชา 2553
Lost Memory of 2009 : Its Impact on Thai-Cambodian
Relations in 2010
- 8) การบริหารจัดการวิกฤต : ปัญหาความมั่นคงไทย 2553 35
Crisis Management : Thai Security Problems, 2010

การเมืองและความมั่นคงไทย 2553

[1]

วิเคราะห์ความเสี่ยง 2553

“เมืองนั้นประกอบด้วยผู้คน ไม่ใช่มีแต่กำแพง
หรือมีแต่เรือรบที่ปราศจากผู้คน”

Nicias

470-413 ก่อนคริสตกาล

นักการทหารชาวเอเธนส์

สมมติลองคิดเล่นๆ สำหรับเทศกาลปีใหม่ว่า ถ้าเราต้องทำ “การวิเคราะห์ความเสี่ยง” (risk analysis) เพื่อให้ข้อมูลไม่ว่าจะเป็นข้อพิจารณาสำหรับรัฐบาลต่างประเทศ หรือแก่บริษัทผู้ลงทุนขนาดใหญ่ที่ต้องตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยแล้ว เรา จะวิเคราะห์หอนาคตของประเทศไทยในปี 2553 อย่างไร

ดังนั้น บทความนี้จะเป็นการทดลองคิดในแบบของนักวิเคราะห์ความเสี่ยงที่เผด็จการของประเทศไทยด้วยความใจจดใจจ่อว่า ถ้ามองไปในปีหน้าที่เริ่มขึ้น จะเห็นปัจจัยอะไรบ้างที่เป็น “ความเสี่ยง” ของประเทศในอนาคต

1) ความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ (Economic Risk)

ปัญหาความเสี่ยงทางเศรษฐกิจยังคงเป็นประเด็นสำคัญทั้งในทางการเมืองและเศรษฐกิจของสังคมไทย แม้รัฐบาลไทยจะรณรงค์โฆษณาอย่างมากว่า “เศรษฐกิจไทยฟื้นแล้ว” และกำลังขยับตัวขึ้น โดยกล่าวถึงตัวเลขในรูปแบบต่างๆ แต่สำหรับนักวิเคราะห์แล้ว เศรษฐกิจไทยยังคงอยู่ในภาวะเปราะบางเป็นอย่างยิ่ง แน่แน่นอนว่าเศรษฐกิจไทยอาจจะขยับขึ้นบ้างเมื่อเปรียบเทียบกับภาวะการณต่างๆ จากปลายปี 2551 และต้นปี 2552 ที่ต้องรับผลพวงจากการชุมนุมประท้วง และการปิดสนามบินและปิดท่าเรือรัฐบาล จนถึงวิกฤตการณ์สงกรานต์

แต่อาการของการขยับขึ้น ก็มีได้มีปัจจัยเชิงบวกที่ยั่งยืนคอยสนับสนุน โดยเฉพาะปัจจัยเชิงบวกทางการเมืองแทบจะมองไม่เห็นเลย นอกจากนี้ผลของการบริหาร

ประเทศที่เน้นการต่อสู้ทางการเมือง มากกว่าจะมุ่งทำงานทางเศรษฐกิจ เพื่อพิสูจน์ผลงานของรัฐบาลซึ่งก็เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนนับตั้งแต่รัฐบาลผสมชุดนี้เข้ามาบริหารประเทศ เข้มมุ่งของนโยบายรัฐบาลแบบ “ผู้ทักษิณมากกว่าผู้เศรษฐกิจ” ทำให้ความหวังที่จะเห็นเศรษฐกิจไทยฟื้นตัวจริงๆ จึงยังคงเป็นความห่างไกล

ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลพยายามแก้ปัญหาเศรษฐกิจไทยในรูปของการแสวงหาเงินกู้จากภายนอกเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายใน ซึ่งยอดของเงินกู้สูงถึง 8 แสนล้านบาท ภายใต้โครงการ “แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง” ซึ่งก็แบ่งเป็นรายละเอียดของงานราว 20,000 โครงการ การดำเนินนโยบายฟื้นฟูเศรษฐกิจโดยการใช้เงินกู้จำนวนมหาศาลจากต่างประเทศเช่นนี้ จึงเป็นเสมือนรัฐบาลกำลัง “เล่นพนัน” โดยการเทหมดหน้าตักและไม่จำเป็นต้องคำนึงถึง “วินัยการเงิน-การคลัง” ซึ่งก็อาจจะเพราะไม่ต้องกังวลกับคำวิจารณ์ของนักเศรษฐศาสตร์ในแบบเดิม ดังจะเห็นได้ว่านักวิจารณ์เศรษฐกิจมหภาคหายไปหมดไม่ว่าจะหลังจากรัฐประหาร 2549 และหลังรัฐบาลปัจจุบันขึ้นสู่อำนาจ ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงแล้ว มูลค่าของงบประมาณที่รัฐบาลปัจจุบันใช้ใน “โครงการประชานิยม” สูงกว่ารัฐบาลทักษิณ แต่ก็เหมือนกับว่านักวิชาการเหล่านี้พร้อมที่จะยอมรับและหลับตาให้ โดยไม่จำเป็นต้องคิดคำนึงถึงผลกระทบใดๆ

แต่ในนโยบายแก้เศรษฐกิจแบบ “กู้แล้วแจก” อาจจะก่อให้เกิดภาวะอย่างหนักแก่ระบบการเงิน-การคลังของประเทศในอนาคต เพราะแม้จะไม่กู้เงินจำนวนมากเช่นที่กำลังเกิดขึ้น รัฐบาลก็จะมีภาระที่จะต้องจ่ายดอกเบี้ยเป็นจำนวนมากอยู่แล้ว และหากจะต้องคิดสมทบกับดอกเบี้ยใหม่จากเงินกู้โครงการไทยเข้มแข็งแล้ว ก็ก็จะกลายเป็นความเปราะบางของเศรษฐกิจไทยในปีหน้า จากยอดของดอกเบี้ยขนาดใหญ่ที่เพิ่มมากขึ้นได้

นอกจากนี้ปัญหาความเสี่ยงของเศรษฐกิจไทยยังเป็นผลจากกรณีมาตาพุด ผลของคำตัดสินของศาลปกครองทำให้การลงทุนขนาดใหญ่ถึง 76 โครงการต้องหยุดชะงักลงทันที แม้ในเวลาต่อมาจะอุทธรณ์คำสั่งของศาลปกครองได้บางส่วน แต่ก็กลายเป็นปัญหาในตัวเองในเชิงนโยบายของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การกล่าวเช่นนี้มีได้หมายความว่า เราควรจะดำเนินนโยบายแบบ “แลกสิ่งแวดลอมกับการพัฒนาเศรษฐกิจ” หากแต่รัฐจะต้องหาวิธีแก้ปัญหาที่มีโซ่ปล่อยให้ทุกอย่างไปจบลงในศาลในแบบที่รัฐปล่อยให้กลุ่มทุนไปเผชิญกับคำตัดสินทางกฎหมายเอาเอง โดยไม่แสวงหามาตรการของการควบคุมสิ่งแวดลอมให้เป็นจริงตั้งแต่ในเบื้องต้น เพราะปฏิเสธไม่ได้ว่ามูลค่าที่สูญเสียจากการลงทุนที่มาตาพุดจะส่งผลกระทบต่อรายได้ของประเทศในปี 2553 อย่างแน่นอน

ในอีกด้านหนึ่งของปัญหาก็คือ เศรษฐกิจโลกยังไม่มีอาการฟื้นตัวอย่างแท้จริง และยังคงมีความเปราะบางอยู่มาก ซึ่งความหวังว่าเศรษฐกิจที่ฟื้นตัวจะเป็นปัจจัยผลักดันเศรษฐกิจไทย ก็อาจจะคงเป็น “ความฝัน” ที่บางทีความจริงในปี 2553 อาจจะไม่ช่วยให้เรา “ฝัน” ได้มากนัก โดยเฉพาะความเสี่ยงอีกส่วนหนึ่งเป็นปัญหาในลักษณะของ “ปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้” อันได้แก่ ปัจจัยจากความผันผวนของราคาลงงาน

ความหวังที่คิดว่าราคาลงงานโดยเฉพาะในกรณีของน้ำมันจะราคาถูกลงจากปี 2552 น่าจะเป็นไปไม่ได้ (จากปัจจุบันอยู่ในระดับ 80 เหรียญสหรัฐต่อบาร์เรลโดยประมาณ) แม้จะมีคาดการณ์ว่าปี 2553 ราคาน้ำมันไม่น่าจะสูงมากกว่าปี 2552 แต่ก็เพียงการคาดการณ์ เพราะคำตอบที่เป็นจริงก็คือ โอกาสที่จะเกิดความผันผวนของราคาน้ำมันยังคงเป็นเรื่องที่จะต้องเตรียมไว้เสมอในสถานการณ์ความมั่นคงด้านพลังงานเช่นปัจจุบัน

ปัญหาของปัจจัยด้านพลังงานก็คือภาพสะท้อนอีกส่วนหนึ่งถึงโอกาสของปัจจัยเชิงลบที่อาจจะเกิดขึ้นทั้งในเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจไทย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือความมั่นคงเศรษฐกิจในปี 2553 จะยังคงได้รับผลกระทบโดยตรงจากปัจจัยของความมั่นคงด้านพลังงาน เพราะในความเป็นจริงแล้วไม่ว่าเศรษฐกิจโลกหรือเศรษฐกิจไทยก็ล้วนแต่ถูกกำหนดโดย “โลกทุนนิยมน้ำมัน” อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้นั่นเอง

2) ความเสี่ยงทางการเมือง (Political Risk)

เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่านับตั้งแต่รัฐประหาร 2549 แล้ว ความผันผวนทางการเมืองไทยได้กลายเป็นปัจจัยเสี่ยงในตัวเอง เพราะถ้าปี 2551 จะเป็น “ปีเสือเหลือง” ไม่ว่าจะประสบความสำเร็จในการโค่นล้มรัฐบาล การปิดล้อมท่าเทียบรัฐบาลและปิดสนามบินของประเทศ และปี 2552 ก็อาจจะเป็น “ปีเสือแดง” เพราะแม้พวกเขาจะถูกล้อมปราบจากการลุกขึ้นสู้ในเทศกาลสงกรานต์ แต่ก็ไม่ได้ทำให้ในที่สุดแล้วเสือแดงถูกขจัดออกไปจากเวทีการเมือง ในทางตรงข้ามพวกเขาค่อยๆ ฟื้นตัวและขยายวงของการรวบรวมคน (ไม่ว่าจะเรียกว่า “จัดตั้ง” หรือไม่ก็ตาม) จนสามารถมีความเข้มแข็งมากขึ้นเรื่อยๆ

แม้กลุ่มเสือแดงจะมีเข็มมุ่งหลักด้วยการชุมนุมต่อต้านรัฐบาล แต่ก็ยังไม่เข้มแข็งในแบบเสือเหลืองปี 2551 ที่มีพลังสนับสนุนจนสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ ดังนั้นคำตอบในทางปฏิบัติสำหรับปี 2553 ก็คือ ความเข้มแข็งที่เพิ่มมากขึ้นของกลุ่มเสือแดงนั้น จะยังคงเป็นเพียง “กลุ่มผู้ชุมนุม” หรือจะสามารถก้าวไปสู่ “กลุ่มผู้เปลี่ยนแปลง” ที่สามารถกำหนดทิศทางการเมืองใหม่ได้เช่นเสือเหลืองในปี 2551

ปัจจัยความเสี่ยงทางการเมืองไทยในอีกด้านหนึ่งก็ผูกโยงอยู่กับบทบาท

ของ “ทหารกับการเมือง” ซึ่งเห็นได้ชัดว่ากองทัพในปี 2552 อยู่ในฐานะ “ผู้ค้ำจุน” รัฐบาล (ต่างกับในปี 2551 อย่างสิ้นเชิงที่ทหารปฏิเสธรัฐบาล) ปัญหาก็คือ กองทัพจะยังคงทำหน้าที่เช่นนี้ต่อไปโดยไม่เปลี่ยนแปลงในปี 2553 หรือไม่ ซึ่งก็จะเป็นคำถามที่จะต้องติดตามดูกันต่อไปเพราะความผันผวนยังคงมีอยู่สูงมาก แม้ในช่วงปลายปี 2552 กลุ่มเสื้อแดงจะตัดสินใจเลื่อนการชุมนุมใหญ่เพื่อต่อต้านรัฐบาลออกไปก็ตาม แต่ก็มีความหมายว่า พวกเขาจะไม่ชุมนุมใหญ่ในปี 2553 ฉะนั้นถ้าการชุมนุมใหญ่เกิดขึ้นในต้นปี 2553 แล้ว ก็น่าจะสนใจว่าบทบาทของกองทัพจะเป็นเช่นไร จะยังคงเป็น “เสาหลัก” ที่แข็งแรงให้กับรัฐบาลต่อไปหรือไม่

ในอีกด้านหนึ่งความเปราะบางของการเมืองไทยเป็นปรากฏการณ์ของรัฐบาลผสมที่แม้จะต้องอยู่ร่วมกัน แต่ก็จะต้องต่อสู้กันเองควบคู่กันไป สถานะของรัฐบาลผสมแบบไทยจึงเห็นได้ชัดถึงความขัดแย้ง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของตัวบุคคล ผลประโยชน์กลุ่ม ตลอดจนถึงทิศทางของนโยบาย สภาพของ “สนิมเนื้อใน” ของรัฐบาลผสมเห็นชัดขึ้นเรื่อยๆ ในช่วงปลายปี 2552 และในบางกรณีก็ทำท่าว่า “สนิมกินลึก” ไปแล้ว เช่น กรณีกระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น หรือในอนาคตปัญหาจะชัดเจนมากขึ้นในกระทรวงไอซีที ว่าด้วยปัญหา 3 จี (ปัญหาการสื่อสารระบบใหม่) ซึ่งความขัดแย้งเหล่านี้มีแนวโน้มปะทุมากขึ้นเรื่อยๆ จนอาจจะทำให้ปี 2553 เป็น “จุดแตกหัก” ในเรื่องของผลประโยชน์ทั้งในระดับตัวบุคคลและในระดับพรรค ดังนั้นถ้าการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลในปี 2553 ไม่ได้มาจากแรงกดดันของกลุ่มเสื้อแดง ก็อาจจะมาจากปัญหา “สนิมเกิดแต่เนื้อใน” ของความเป็นรัฐบาลผสม เว้นเสียแต่พวกเขาจะยอมอยู่กันไปในลักษณะ “กอดกันไป แทะกันไป” จนกว่าจะอยู่ด้วยกันไม่ได้ เพื่อรักษาอำนาจและผลประโยชน์ของกลุ่มตนไว้ให้ได้ยาวนานที่สุด

ส่วนความพยายามที่จะทำให้การเมืองไทยถอยกลับสู่ภาวะปกติ ดูแล้วยังคงเป็นเพียง “ความฝันที่เลื่อนลอย” เพราะการเผชิญหน้าและการไม่มีจุด “ลงตัว” ของการแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้น ทำให้การเมืองไทยอยู่ในสภาพที่เดินไปข้างหน้าไม่ได้ ซึ่งสภาพเช่นนี้ทำให้เกิดคำถามตลอดเวลาว่า จำเป็นต้องให้เกิดการแตกหักก่อนแล้วจึงจะสามารถจัดระเบียบทางการเมืองใหม่ได้ใช่หรือไม่? ถ้าใช่แล้ว ความรุนแรงดังกล่าวจะอยู่ในลักษณะใด?

ปัญหาเช่นนี้จะยังคงติดค้างอยู่กับสังคมไทยในปี 2553 อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กล่าวคือ ถ้าเช่นนั้นสงครามเย็นในการเมืองไทยจะยุติสงบในแบบการเมืองโลกในปลายปี 2532 หรือจะเปลี่ยนเป็นอื่นไปสู่อีกทิศทางหนึ่ง

3) ความเสี่ยงทางทหาร (Military Risk)

หากพิจารณาถึงปัจจัยความเสี่ยงทางทหารแล้ว ก็เห็นได้ไม่ยากนักว่ามีปัญหาใน 2 ประเด็นหลักคือ

3.1 ปัญหาการก่อความไม่สงบในภาคใต้

นับตั้งแต่เหตุการณ์ปล้นปืนในเดือนมกราคม 2547 และตามมาด้วยความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เห็นได้ชัดว่ารัฐบาลตั้งแต่ปี 2547 จนถึงรัฐบาลปัจจุบัน ยังไม่สามารถที่จะควบคุมสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นจริง แม้ตัวเลขของการก่อเหตุในบางช่วงอาจจะลดต่ำลง แต่ก็มิได้เป็นหลักประกันว่า อากาศลดลงของจำนวนเหตุร้ายนั้นเป็นแนวโน้มที่ยั่งยืน หรือเป็นเพียงภาพลวงตาของสถานการณ์ในแต่ละช่วง

อย่างไรก็ตามการคิดในแบบ “มองโลกแง่ดี” ที่เชื่อง่ายๆ ว่า ความรุนแรงในปี 2553 น่าจะลดลงในภาคใต้ จะเป็นการคิดเข้าข้างตัวเองอยู่มาก เพราะไม่มีหลักประกันหรือปัจจัยในทิศทางเชิงบวกใดๆ ที่แสดงให้เห็นถึงทิศทางของความรุนแรงที่จะลดลงได้อย่างจริงจังในปีใหม่

ในทางตรงข้ามสิ่งที่จะต้องตระหนักสำหรับปี 2553 ก็คือ จะมีเหตุการณ์ใดเข้ามาเป็นปัจจัยผลักดันต่อปัญหาการก่อความไม่สงบที่เกิดขึ้นในภาคใต้ให้ขยายความรุนแรงขึ้นหรือไม่ ตลอดจนรวมถึงควรจับตาดูทิศทาง การเคลื่อนไหวของ “กระแสนักเลง” ในปี 2553 ที่เห็นได้บ้างแล้วในปี 2552

3.2 ปัญหาความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา

ปี 2552 ยังคงเป็นปีของความขัดแย้งไทย-กัมพูชาต่อจากปี 2551 และปัญหาได้ขยายวงจากกรณีพื้นที่ทับซ้อนปราสาทพระวิหาร ไปจนถึงปัญหาการแต่งตั้งอดีตนายกรัฐมนตรีไทยเป็นที่ปรึกษาของรัฐบาลกัมพูชา ซึ่งก็นำไปสู่การตอบโต้กันทั้งในทางวาจาและในทางการทูต ตลอดจนรวมถึงการจับกุมวิศวกรไทยในข้อหา “สายลับ”

อย่างไรก็ตามปัญหาในช่วงปลายปี 2552 ได้ลดแนวโน้มของการใช้กำลังตอบโต้ระหว่างรัฐบาลสองฝ่ายลง (ต่างจากปี 2551) แต่เป็นปัญหาในลักษณะของการใช้ “วาจาเชือดเฉือน” กันไปมา และการใช้มาตรการทางการทูต แต่ถึงกระนั้น ก็มีได้นำไปสู่การปิดชายแดน โดยยังปล่อยให้ชีวิตของผู้คนในสองฟากชายแดนดำรงอยู่เป็นปกติ

สภาพของปัญหาความขัดแย้งน่าจะดำรงอยู่ต่อไปในปี 2553 โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายรัฐบาลไทยต่อกัมพูชายังคงถูกกำหนดจาก “กลุ่มชาตินิยมสุดขั้ว” ที่มีทิศทางในการต่อต้านกัมพูชา และยิ่งถูกผนวกเข้ากับการต่อต้านทักษิณด้วยแล้ว ปัญหาการเมือง

ไทยและปัญหาความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชาก็ถูกทำให้กลายเป็นเรื่องเดียวกันไปโดยปริยาย ถ้าการเมืองไทยในปี 2553 ยังคงติดกับอยู่ที่เดิม ปัญหาความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชาก็ไม่น่าจะเปลี่ยนแปลงไปสู่ทิศทางอื่น ดังนั้นสิ่งที่จะต้องติดตามดูในปี 2553 ก็คือ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในอนาคตจะถูกกลาด้วย “กระแสชาตินิยมสุดขั้ว” ไปจนกลายเป็นกรณีพิพาทด้วยการใช้กำลังหรือไม่ หรือทิศทางของนโยบายจะเปลี่ยนไป เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่กรุงเทพฯ เกิดขึ้นในปี 2553 !

[2]

2553 : แนวรบด้านใต้ ความรุนแรงไม่เปลี่ยนแปลง

*“การทำสงครามต่อสู้กับพวกกบฏ เป็นเรื่องเลอะเทอะและเชื่องช้า
ซึ่งก็เหมือนกับภารกิจนัรบด้วยมีดนั้นแหละ”*

Lawrence of Arabia

(T.E. Lawrence)

Seven Pillars of Wisdom

หลังจากการสิ้นสุดของสงครามคอมมิวนิสต์ภายในประเทศในช่วงประมาณปี 2525/2526 จากคำประกาศของรัฐบาลในขณะนั้น ที่ถือเอาการสิ้นสุดสภาพของกองทัพปลดปล่อยประชาชนของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเป็นดัชนีชี้วัด อันเท่ากับเป็นการสิ้นสุดของสงครามเย็นในบ้าน และต่อมาในช่วงปลายปี 2532 ก็ได้มีการประกาศรวมชาติของเยอรมนี ซึ่งถือกันว่าเป็นการสิ้นสุดของสงครามเย็นในเวทีโลก ดังจะเห็นได้จากสัญลักษณ์ของการทุบทำลายกำแพงเบอร์ลินที่ปรากฏเป็นภาพข่าวไปทั่วโลก

โลกหลังสงครามเย็น (Post-Cold War) ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงโดยตรงต่อปัญหายุทธศาสตร์ทั้งในระดับภายในและระดับภายนอกของรัฐ เพราะประเด็นปัญหาหลักทางยุทธศาสตร์ในยุคสงครามเย็น เป็นเรื่องของการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ และถือเอาลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นภัยคุกคามสำคัญที่สุดของประเทศ การสิ้นสุดของสงครามเย็นจึงมีนัยโดยตรงถึงการสิ้นสุดของภัยคุกคามแบบเก่า และทั้งยังเป็นการยุติแนวโน้มของสงครามขนาดใหญ่ (major wars) อันเป็นความขัดแย้งระหว่างรัฐ

อภิมาหาอำนาจนิวเคลียร์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตรัสเซีย และขณะเดียวกัน ก็เป็นการสิ้นสุดการจัดระเบียบโลกที่แบ่งกลุ่มประเทศออกเป็น “2 ค่าย” (bloc) บนรากฐานของอุดมการณ์การเมืองแบบตะวันตก-ตะวันออก (ทุนนิยม vs. สังคมนิยม)

หลังจากการสิ้นสุดสงครามเย็น ปัญหายุทธศาสตร์/ปัญหาความมั่นคงจึงเปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ๆ เกิดขึ้น และเป็นภัยคุกคามที่ไม่ได้รวมศูนย์อยู่กับประเด็นด้านการทหารที่รัฐต้องทุ่มเททรัพยากร เพื่อต่อสู้กับการคุกคามทางทหารของข้าศึกที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองแตกต่างกัน ภัยคุกคามใหม่มีมิติของปัญหาที่เป็นบริบทในทางสังคมมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความมั่นคงของมนุษย์ ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงด้านพลังงาน ความมั่นคงด้านอาหาร และความมั่นคงด้านสุขภาพ เป็นต้น หรือเป็นปัญหาความมั่นคงที่ไม่ใช่เรื่องทางทหาร (non-military security)

ในสภาพเช่นนี้ดูจะมีความเชื่อแบบง่ายๆ ว่า เมื่อสงครามคอมมิวนิสต์ในไทย สิ้นสุดลงแล้ว รัฐและสังคมไทยคงไม่ต้องเผชิญกับปัญหาสงครามอีก หรือเราก้าวเข้าสู่ “ยุคแห่งสันติภาพ” แล้ว หากแต่ในความเป็นจริงสิ่งที่ต้องเผชิญกลับเป็นปัญหาความมั่นคงใหม่ (non-traditional security) ที่ไม่ใช่เป็นเรื่องของการคุกคามทางทหารเช่นดั้งแบบในอดีต และไม่มีเนื้อหาของปัญหาทางทหารให้ต้องคิดในลักษณะของการเป็นภัยคุกคามหลักเช่นที่กล่าวแล้วข้างต้น อย่างไรก็ตามสำหรับผู้ที่มีมองปัญหาด้วยความเชื่อในแบบนักสันติภาพแล้ว ผลของกระบวนการคิดดังกล่าวก็คือ ทำให้มองเห็นเสมือนว่าสงครามแบ่งแยกดินแดนในภาคใต้ของไทยสิ้นสุดไปพร้อมกับสงครามคอมมิวนิสต์ อันทำให้รัฐไทยไม่ตระหนักถึงปัญหาทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญว่าสงครามอุดมการณ์ชุดหนึ่งที่สิ้นสุดในไทย มิได้หมายความว่าจะทำให้สงครามชุดอื่นๆ ที่มีอุดมการณ์แบบอื่นต้องสิ้นสุดลงไปด้วยแต่อย่างใด ดังจะเห็นได้จากปรากฏการณ์ของความรุนแรงในเวทีโลก ที่ความรุนแรงในแบบของสงครามอุดมการณ์สิ้นสุด แต่ความรุนแรงชุดใหม่กลับมีแรงขับเคลื่อนที่เป็นเรื่องของเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมมากขึ้น

อาการทับซ้อนของสงครามปลดปล่อยของพรรคคอมมิวนิสต์กับสงครามแบ่งแยกดินแดนในการต่อสู้กับรัฐไทย จึงมิได้หมายความว่าเมื่ออุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์ สิ้นสุดลง อุดมการณ์ของขบวนการแบ่งแยกดินแดนในภาคใต้ต้องสิ้นสุดลงด้วยแต่อย่างใด ปรากฏการณ์เช่นนี้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาสงครามในยุคหลังสงครามคอมมิวนิสต์ของไทยได้เป็นอย่างดี และยังสะท้อนให้เห็นถึงความไม่ตระหนักกับปัญหาความเปลี่ยนแปลงทางยุทธศาสตร์ ที่เชื่อว่าสงครามทั้งหมดสิ้นสุดแล้วในสังคมไทยในยุคหลังสงครามเย็น ทั้งที่

ในความเป็นจริง สงครามอีกชุดหนึ่งยังดำรงอยู่ และระยะเวลาของการคลี่คลายขยายตัวจากเงื่อนงำของสถานการณ์ใหม่

สภาพของวิธีคิดเช่นนี้เห็นได้ชัดเจนอีกด้วยว่า หลังสงครามเย็นแล้ว รัฐและสังคมไทยแทบจะไม่เคยให้ความสนใจต่อปัญหาความขัดแย้งที่ยังดำรงอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศแต่อย่างใด ความไม่ตระหนักดังกล่าวยังทำให้เรามองไม่เห็นพลวัตของขบวนการแบ่งแยกดินแดน ที่มีได้มีการถดถอยไปพร้อมกับการล่มสลายของพรรคคอมมิวนิสต์ไทย เพราะรากฐานเดิมของปัญหาความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังดำรงอยู่ แม้รัฐไทยจะสามารถแก้ปัญหาบางส่วนทั้งในทางการเมืองและสังคมได้ แต่ปัญหาในทางอุดมการณ์และจิตวิญญาณยังดำรงอยู่ไม่เปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด...ยังคงมีทั้งคนและขบวนการที่ยังขับเคลื่อนการต่อสู้ด้วยกองกำลังติดอาวุธกับ “รัฐสยาม” เพื่อนำไปสู่การก่อตั้ง “รัฐเอกราชใหม่” ในภาคใต้ของไทย และสถานการณ์สงครามใหม่ก็เริ่มต้นขึ้นด้วยการปล้นปืนในคำคืนของวันที่ 4 มกราคม 2547 และทั้งยังเป็นจุดเริ่มต้นของ “การต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธ” ที่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตาม แม้การต่อสู้ในรูปของ “การจับอาวุธลุกขึ้นสู้” (Armed Insurrection) ของขบวนการในภาคใต้กับรัฐบาลไทย จะถูกแทรกซ้อนกับปัญหาอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มค้าของเถื่อน กลุ่มค้ายาเสพติด กลุ่มผลประโยชน์ชนอริทธิพลท้องถิ่น เป็นต้น แต่ก็มีใช้ทำให้ทิศทางของสงครามที่เกิดขึ้นเปลี่ยนแปลงไป การผสมผสานของกลุ่มต่าง ๆ จึงไม่ได้ทำให้การต่อสู้ในภาคใต้มีฐานะเป็น “สงครามยาเสพติด” หรือมีสถานะเป็น “สงครามมาเฟียท้องถิ่น” แม้ว่าพวกเขาอาจจะมีส่วนในการทำสงครามต่อต้านรัฐร่วมกับขบวนการทางการเมืองที่มีส่วนโดยตรงในการขับเคลื่อนสงครามต่อต้านรัฐไทยในพื้นที่ดังกล่าวก็ตาม ฉะนั้นสิ่งที่เกิดขึ้นและเห็นได้ชัดเจนในความเป็นจริงก็คือ ความรุนแรงในภาคใต้เป็น “สงครามการเมือง” หรือเป็นการต่อสู้ทางการเมืองด้วยกองกำลังติดอาวุธนั่นเอง

สงครามในภาคใต้ซึ่งเป็นการจับอาวุธลุกขึ้นต่อต้านอำนาจของรัฐบาลโดยอาศัยการปลุกระดมมวลชนเป็นพื้นฐาน พร้อมกับขับเคลื่อนการต่อสู้ด้วยประวัติศาสตร์ ศาสนา และชาติพันธุ์ และหวังว่าการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธเช่นนี้จะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ทางการเมืองที่ต้องการ ซึ่งวัตถุประสงค์ดังกล่าว หากจะต้องกล่าวโดยสรุปก็คือ “กวาดล้างอำนาจรัฐเดิม และสถาปนาอำนาจรัฐใหม่” ซึ่งคุณลักษณะเช่นนี้ก็ถือการบ่งบอกในทางทฤษฎีว่า การต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธในภาคใต้เป็น “สงครามก่อความไม่สงบ” (Insurgency Warfare) และในทางกลับกันสำหรับฝ่ายรัฐนั้น การจะเอาชนะการต่อสู้

เช่นนี้ได้ ก็จะต้องดำเนินยุทธศาสตร์ของ “สงครามต่อต้านการก่อความไม่สงบ” (Counterinsurgency Warfare) เพื่อให้การต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธของฝ่ายตรงข้ามหมดศักยภาพของการเป็นภัยคุกคามลง หรือทำให้การต่อสู้ดังกล่าวสิ้นสุดลง ดังเช่นความสำเร็จในอดีตของรัฐและสังคมไทยที่สามารถทำให้การจับอาวุธลุกขึ้นสู้ของชาวพรรคคอมมิวนิสต์ยุติลงได้ ซึ่งการสิ้นสุดของสงครามคอมมิวนิสต์ก็คือภาพสะท้อนให้เห็นการปรับยุทธศาสตร์ในการทำสงครามอย่างสำคัญของรัฐไทย (หรือกองกำลังติดอาวุธของรัฐไทย) มาแล้ว

บทเรียนเช่นนี้อาจจะดูเป็น “เรื่องเก่า” ของยุคสงครามเย็น แต่ข้อสรุปที่ชัดเจนจากการสิ้นสุดของสงครามคอมมิวนิสต์ในบ้านก็คือ ชัยชนะในสงครามถูกขับเคลื่อนจากการมียุทธศาสตร์ที่ดี เพราะหากปราศจากยุทธศาสตร์ที่ดี/ถูกต้องแล้ว โอกาสในการเอาชนะการสงครามย่อมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ การสงครามในภาคใต้ก็เช่นเดียวกัน มิได้เป็นข้อยกเว้นว่า รัฐไทยสามารถเอาชนะการก่อความไม่สงบในภาคใต้ได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงการมียุทธศาสตร์ที่ดี/ถูกต้องในกระบวนการต่อสู้

หากพิจารณาบทเรียนจากต่างแดนก็ไม่แตกต่างกัน ชัยชนะของฝ่ายรัฐจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อรัฐบาลและกองกำลังของฝ่ายรัฐจัดวางยุทธศาสตร์ที่เหนือกว่าได้ เพราะจะต้องตระหนักเสมอว่าแม้รัฐจะมีกองกำลังติดอาวุธที่ดีกว่า หรือใหญ่กว่า แต่ก็มีได้หมายความว่า ชัยชนะจะถูกชี้ขาดจาก “อำนาจการยิง” ซึ่งในสงครามประเภทนี้ อำนาจการยิงที่เคยเป็นปัจจัยชี้ขาดในสงครามตามแบบ อาจจะไม่มีความหมายน้อยกว่าเมื่อฝ่ายต่อต้านรัฐดำเนินยุทธศาสตร์สงครามการเมือง ที่มุ่งเอาชนะทางการเมืองมากกว่าการเอาชนะทางทหาร และยังพวกเขาดำเนินการทุกอย่างบนฐานคิดที่ไม่ถูกจำกัดด้วยเรื่องของเวลาในรูปแบบลักษณะของ “สงครามยืดเยื้อ” แล้ว ก็ยังทำให้ฝ่ายรัฐที่แม้จะมีกองกำลังที่เข้มแข็ง แต่ก็เหมือนการนำพาดตนเองให้เข้าไป “ติดกับสงคราม” จนกลายเป็นสถานการณ์ที่ไม่อาจถอนตัวให้พ้นจากการ “ติดกับ” ดังกล่าวได้ เพราะยิ่งสงครามดำเนินไปเนิ่นนานเท่าใด ฝ่ายรัฐที่แข็งแกร่งกว่า ก็ยิ่งเป็นฝ่ายที่อ่อนแอลงเท่านั้น เพราะสงครามก่อความไม่สงบเป็นการดำเนินการรบเพื่อมุ่งประสงค์ในการบั่นทอนอำนาจของฝ่ายที่เข้มแข็งกว่าให้อ่อนแอลงจนหมดศักยภาพในการสงคราม และพ่ายแพ้ไปในที่สุด

ดังได้กล่าวแล้วว่าเมื่อผู้ก่อความไม่สงบเปลี่ยนสงครามการเมืองให้เป็นสงครามการเมืองแล้ว พวกเขาก็สามารถดำเนินการต่อสู้ทางการเมืองได้ในทุกรูปแบบ ในทุกสถานที่ และในทุกเวลา ในสภาพเช่นนี้คำอธิบายที่ดีที่สุดก็คือ คำกล่าวของเหมาเจ๋อตงที่ว่า “ข้าศึกเหนือกว่าอย่างสัมพัทธ์ และเราด้อยกว่าอย่างสัมพัทธ์ ความแข็งแกร่งและ

ความเหนือกว่าด้อยกว่าของทั้งสองฝ่าย แต่เดิมก็มีใช้ว่าจะเป็นอย่างสัมบูรณ์ทั้งนั้น เมื่อประกอบกับเราได้ใช้ความพยายามในการยื่นหยัดทำสงครามต่อต้าน และยื่นหยัดในแนวร่วมในกระบวนการของสงครามแล้ว ก็ยิ่งทำให้สถานการณ์ของความแข็งแกร่งและความเหนือกว่าด้อยกว่าที่มีอยู่เดิมระหว่างข้าศึกกับเราเปลี่ยนไป... (ดังนั้น) ในกระบวนการของสงคราม ขอแค่ให้เราสามารถใช้ยุทธวิธีทางการทหารและทางการเมืองที่ถูกต้อง ไม่ทำความผิดพลาดทางหลักการ และทุ่มเทความพยายามที่ดีที่สุดลงไป ปัจจัยที่เสียเปรียบของข้าศึกและปัจจัยที่ได้เปรียบของเราก็จะขยายตัวออกไปด้วยกันตามเวลาที่ยืดออกไปของสงคราม และจะสามารถเปลี่ยนแปลงระดับความแข็งแกร่งของข้าศึกกับของเราที่มีอยู่เดิมนั้นลงไป...เมื่อถึงขั้นที่แน่นอนใหม่ขั้นหนึ่ง ก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในทางระดับความแข็งแกร่งและในทางสถานการณ์ความเหนือกว่าด้อยกว่าขึ้น และบรรลุผลซึ่งข้าศึกแพ้ เราชนะ”

ถ้าเช่นนั้นปัญหาก็คือ ภาคใต้ในบริบททางยุทธศาสตร์ของไทยจะเป็นเช่นไร และถ้ายอมรับว่าปัญหาภาคใต้เป็นปัญหายุทธศาสตร์ สิ่งที่จะต้องตอบต่อมาก็คือ แล้วยุทธศาสตร์ไทยต่อปัญหาภาคใต้คืออะไร ปัญหาเช่นนี้เป็นความท้าทายต่อทั้งรัฐและสังคมไทยในสถานการณ์ความรุนแรงนับตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา และจะยังคงท้าทายต่อไปในปี 2553 ที่เริ่มขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงว่า รัฐบาลของพรรคประชาธิปัตย์จะอยู่หรือไม่หลังปีใหม่...เท่าๆ กับที่ไม่จำเป็นต้องคิดว่าพรรคการเมืองใดจะเข้ามาเป็นรัฐบาล เพราะความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่กรุงเทพฯ อาจจะไม่มีนัยสำคัญต่อการต่อสู้ของขบวนการในภาคใต้เลยก็ได้ ไม่ว่าจะการเมืองไทยจะเป็นเช่นไร สงครามก่อความไม่สงบของพวกเขายังคงดำเนินต่อไป และหากการต่อสู้ของรัฐไทยยังคงดำเนินไปเหมือนเมื่อหกปีที่ผ่านมาทุกอย่างก็คงเป็นไปตามคำเตือนของลอเรนซ์แห่งอารเบียดังข้างต้น ปัญหาก็คือ ถ้าเช่นนั้นเราจะต้องกิน “ซูป” ด้วย “มิด” ไปอีกนานเท่าใด

แน่นอนว่าสงครามก่อความไม่สงบในภาคใต้ในปีที่ 7 จะยังคงดำเนินต่อไป และอาจกล่าวเป็นข้อสรุปง่ายๆ สำหรับปี 2553 ได้ว่า “แนวรบด้านใต้ ความรุนแรงไม่เปลี่ยนแปลง”

[3]

ทหารกับการเมืองไทย 2553

“เหล่าเผด็จการขึ้นไปมาอยู่บนหลังเสือ
แล้วก็ไม่กล้าที่จะก้าวลง ในขณะที่เสือกก็กำลังเริ่มหิว”

เซอร์วินสตัน เชอร์ชิล

11 พฤศจิกายน 2480

ปีใหม่ของปี 2553 เริ่มต้นพร้อมกับหนึ่งในคำถามที่สำคัญของการเมืองไทยก็คือ “ทหารจะทำรัฐประหารอีกไหม?” ...แน่นอนว่าคำถามเช่นนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ในการเมืองไทย โดยเฉพาะหลังจากรัฐประหาร 2549 แล้ว สังคมไทยวนเวียนอยู่กับเรื่องของรัฐประหารซ้ำ รัฐประหารซ้อนมาอย่างต่อเนื่อง บางทีนอกจากจะมีข่าวลือแพร่กระจายอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นในตลาดหุ้น ในหมู่นักธุรกิจ ในหมู่สื่อมวลชนแล้ว เราอาจจะได้เคยเห็น “รถถัง” ออกมาวิ่งบนถนนในกรุงเทพฯ พร้อมกับคำชี้แจงในเวลาต่อมาว่าขอให้ประชาชนอย่าตกใจ เพราะเป็นการเปลี่ยนกำลังตามปกติ (ย้ายตามปกติ) เป็นต้น

เรื่องราวเช่นนี้ไม่ได้เป็นอะไรมากไปกว่าการเมืองไทย ไม่ว่าจะเดินมาไกลจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 นานเท่าใด คำถามเก่าที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปด้วย ก็ยังคงเป็นเรื่องของบทบาททหารในการเมืองไทย และบางทีคำถามก็ตรงไปตรงมาว่า ตกลงทหารจะยึด (อำนาจ) ใหม่? ฉะนั้นไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม ก็คงต้องยอมรับว่า พัฒนาการการเมืองไทยในรอยต่อของความเปลี่ยนแปลงในระยะสั้นๆ นั้น คงละเลยต่อการพิจารณาถึงบทบาทของทหารไม่ได้ โดยเฉพาะคงต้องยอมรับอีกด้วยว่า รัฐประหาร 2549 ไม่ใช่อะไรอื่นไกลนอกจากเป็นการนำเอาทหารกลับเข้าสู่การมีอำนาจทางการเมืองอย่างแท้จริงอีกครั้ง ทั้งที่บทบาทและการมีอำนาจเช่นนี้ได้ถูกลดทอนลงตั้งแต่วิกฤตการเมืองไทยในเดือนพฤษภาคม 2535 แล้ว และยิ่งประกอบกับความเปลี่ยนแปลงในทางยุทธศาสตร์ของโลก ที่ภัยคุกคามทางทหารของลัทธิคอมมิวนิสต์ก็ได้ลดลงจนหมดนับตั้งแต่การประกาศรวมชาติของเยอรมนีในเดือนพฤศจิกายน 2532 พร้อมๆ กับการขยายตัวของกระแสโลกาภิวัตน์ในเวทีโลกเข้าสู่ทุกมุมโลก พร้อมกับอุดมการณ์เสรีนิยมไม่ว่าจะเป็นการเมืองแบบการเลือกตั้งและเศรษฐกิจแบบกลไกตลาด

การขยายตัวของกระแสโลกาภิวัตน์ที่มาพร้อมกับการเลือกตั้งและเศรษฐกิจแบบตลาดนั้น ผลักดันให้กระแสมืองแบบอนุรักษนิยม-ทหารนิยมถดถอยลงอย่างเห็นได้ชัด ไม่ว่าจะเป็นในระดับโลกหรือในระดับภูมิภาคเองก็ตาม เช่นเดียวกับในกรณีของไทยที่กระแสโลกาภิวัตน์สอดคล้องกับกระแสเศรษฐกิจ-การเมืองภายในของไทยเองด้วย กล่าวคือ การขยายตัวของทุนนิยมไทยหลังยุคสงครามคอมมิวนิสต์ ก็สอดคล้องกับกระแสทุนนิยมโลกหลังยุคสงครามเย็น ไม่แตกต่างกันกับการพัฒนาประชาธิปไตยแบบผู้แทนของไทย (Representative Democracy) ก็สอดคล้องกับกระแสมืองแบบการเลือกตั้งที่ขยายตัวมากขึ้นหลังจากการสิ้นสุดของยุคคอมมิวนิสต์

ปรากฏการณ์เช่นนี้ให้คำตอบอย่างดีว่า แม้รัฐบาลจีนจะประสบความสำเร็จในการปราบปรามการประท้วงของนักศึกษาและประชาชนที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน แต่ในที่สุดแล้วรัฐบาลจีนเองก็ต้องปรับตัวให้มีนโยบายที่เป็นเสรีนิยมมากขึ้น ฉะนั้นแม้จะดูเหมือนว่าผู้ประท้วงพ่ายแพ้ต่อการล้อมปราบที่เกิดขึ้น แต่ในสุดท้ายแล้วรัฐบาลก็ต้องดำเนินการตามข้อเรียกร้องของพวกเขาในการทำให้จีนเป็นเสรีนิยม ซึ่งก็สอดคล้องกับการขยายตัวของกระแสโลกาภิวัตน์นั่นเอง

ในกรณีการประท้วงในเดือนพฤษภาคม 2535 ของไทย การล้อมปราบของรัฐบาลทหารประสบความสำเร็จ และนำความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองขนาดใหญ่ มาสู่สังคมไทย พร้อมๆ กับการถอนตัวของกองทัพออกจากการเมืองไทย จนนำไปสู่ความเชื่อว่าโอกาสการหวนคืนของการยึดอำนาจ หรือบทบาทของทหารในการแทรกแซงการเมืองแบบเก่า น่าจะสิ้นสุดลงแล้ว และบางคนเกิดความเชื่ออย่างง่าย ๆ ว่า รัฐประหาร กุมภาพันธ์ 2534 น่าจะเป็นการยึดอำนาจรัฐครั้งสุดท้ายของผู้นำทหารไทย ประกอบกับแนวโน้มของกระแสมืองโลก ที่รัฐบาลทหารในเวทีโลกมีจำนวนน้อยลงเต็มที่ จนไม่กลายเป็นทิศทางสำคัญ เพราะทิศทางหลักของการเมืองโลกก็คือการแพร่กระจายของ “กระแสประชาธิปไตย” (Democratic Wave) ที่เจาะทะลุทะลวงเข้าไปสู่ทุกมุมของโลก พร้อมกับแนวคิดของ “เศรษฐกิจทุนนิยม” ดังจะเห็นได้ชัดเจนมากขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองและเศรษฐกิจในหมู่ประเทศสังคมนิยมเดิมเกือบทั้งหมด ที่ก้าวเข้าสู่การเมืองแบบการเลือกตั้ง และเศรษฐกิจแบบการตลาด (แม้จีนจะยังคงการเมืองแบบเดิมของพรรคคอมมิวนิสต์ไว้ แต่เศรษฐกิจจีนก็เป็นทุนนิยมอย่างเต็มที่)

ความเปลี่ยนแปลงในลักษณะเช่นนี้ทำให้หลายๆ ฝ่ายสรุปอย่างชัดเจนว่า โอกาสหวนคืนของความสำเร็จของการรัฐประหารดูจะมีอยู่น้อยมาก จนแทบจะมองไม่เห็นความเป็นไปได้ แต่แล้วผลจากการขยายตัวของกระแสอนุรักษนิยมผสมผสานกับกระแสทหาร

นิยมที่อาศัยการต่อต้านทุนนิยมเป็นการเปิดประเด็นโดยมุ่งโจมตีด้วยวาทกรรม “ทุนนิยม
สามัญ” ที่มีแต่เรื่องของการโกงกิน การคอร์รัปชัน เพื่อช่วงชิงปัญญาชนและชนชั้น
กลางที่ต้องการ “การเมืองสะอาด” เป็นแนวร่วม ก็ประสบความสำเร็จจนนำไปสู่การ
ขยายแนวร่วมไม่ว่าจะเป็นชนชั้นสูง ผู้นำทหาร ปัญญาชน สื่อ ชนชั้นกลาง นักเคลื่อนไหว
ทางสังคมและเอ็นจีโอ ตลอดจนรวมถึงอดีตฝ่ายซ้ายเข้าร่วมการเคลื่อนไหวในลักษณะ
ของ “กลุ่มจารีตนิยม” เพื่อล้ม “รัฐบาลทุนนิยม (สามัญ)” ให้ได้

แต่ความสำเร็จของรัฐประหาร 2549 ก็ไม่สามารถ “ถอนราก-ถอนโคน” กลุ่ม
อำนาจแบบทุนนิยมได้จริง และแม้จะประสบความสำเร็จในเวลาต่อมาด้วยการใช้
กลไก “ตุลาการภิวัตน์” ผสมผสานกับอำนาจของ “เสนาภิวัตน์” พร้อมๆ กับการหนุน
ช่วยอย่างเต็มที่ไม่ว่าจะมาจาก “ปัญญาชนภิวัตน์” และ “สื่อภิวัตน์” เพื่อสร้างความ
ชอบธรรมในการบังคับใช้กฎหมายที่มุ่งจัดการกับกลุ่มอำนาจเดิม และยังขยายไปสู่การ
สร้าง “กระแสนาตินิยม” เพื่อหวังจะเป็นเครื่องมือในการคานกับการดำรงอยู่ของ “กระแส
ประชานิยม” จนเกือบนำพาไทยไปสู่สงครามกับประเทศเพื่อนบ้านในปี 2551-52 มาแล้ว

อย่างไรก็ตามกลับพบว่ารัฐประหาร 2549 ประสบความสำเร็จในการยึดอำนาจ
รัฐ แต่กลับประสบความสำเร็จล้มเหลวในการบริหารจัดการรัฐอย่างยิ่ง และทั้งยังส่งผลต่อ
สถาบันกองทัพอย่างมาก แม้ในระยะสั้นจะทำให้ทหารมีอำนาจมากขึ้นในทางการเมือง แต่
ในระยะยาวกลับกลายเป็นเครื่องมือของการทำลายกองทัพอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จาก
ความแตกแยกภายในกองทัพหลังรัฐประหาร ตลอดจนรวมถึงทัศนคติของประชาชนต่อทหาร
เป็นไปในทางลบมากขึ้น จนน่าจะคิดว่า ถ้าผู้นำทหาร (คนใดก็ตาม) ตัดสินใจประกาศ
การยึดอำนาจอีก พวกเขาจะพบกับการต่อต้านอย่างไร ขนาดไหน และจะจบลงอย่างไร

แต่หากต้องสรุปง่ายๆ ก็อาจกล่าวได้ว่า รัฐประหารคือเครื่องมือในการทำลาย
ความเป็นทหารอาชีพได้อย่างดีและอย่างรวดเร็ว จนวันนี้ความเป็นทหารอาชีพกลายเป็น
ประเด็นในอนาคตที่มองไม่เห็นว่าจะเข้ามาเป็นผู้สร้างความเป็นทหารอาชีพให้เกิดขึ้น
กับนายทหารในกองทัพไทย และกว่ากระบวนการเช่นนี้จะเกิดขึ้นได้ สถาบันทหารจะต้อง
ผ่านความเจ็บปวดและความขมขื่นในทางการเมืองอีกเพียงใด หรือทุกอย่างที่เป็นอนาคต
ของทหารไทยถูกผูกขาดอยู่กับคนในระดับสูงเพียงไม่กี่คน จนทำให้สถาบันทหารเป็น
เสมือน “ของเล่น” ที่พวกเขาอยากจะทำอะไร หรืออยากจะทำให้ทำอะไรก็ได้
ตามอำเภอใจ โดยไม่ต้องนำพากับสิ่งที่เกิดขึ้น หรือไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงผลกระทบใด
ทั้งสิ้น เสมือนหนึ่งเชื่อว่า “ผลประโยชน์ของพวกเขาคือผลประโยชน์ของสถาบันทหาร”
ซึ่งการถูกผูกขาดอยู่กับความคิดเช่นนี้ ทำให้มองไม่เห็นเลยว่า โอกาสของการพัฒนาของ

สถาบันกองทัพ ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดในเรื่องการพัฒนากองทัพ การปฏิรูปทางทหาร จะเกิดขึ้นได้อย่างไร เพื่อนำพากองทัพไทยไปสู่อนาคต ซึ่งก็ทำให้อดระลึกถึงอดีตเช่นเมื่อ ครั้งในหลวงรัชกาลที่ 5 ตัดสินใจปฏิรูประบบการทหารของประเทศ เพื่อสร้าง “กองทหาร อาชีพของสยาม” ให้เป็นกองทัพประจำการของ “รัฐสยามใหม่” ที่กำเนิดสถานะของ ความเป็นประเทศขึ้น (กำเนิดรัฐประชาชาติสยาม)

ในสภาพเช่นนี้จึงไม่ใช่เรื่องน่าแปลกใจที่เกิดปรากฏการณ์แบบก่อน 19 กันยายน 2549 ขึ้นอีก เริ่มเห็นได้ถึงการเปิดประเด็น และการปลุกกระดมให้ทหารกลับมา มีบทบาทใหม่ (ท่านผู้อ่านที่สนใจอ่านเพิ่มเติมในมติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 1-7 มกราคม 2553 โดยเฉพาะบทความในหน้า 13-15)

สำหรับกลุ่มผู้นิยมรัฐประหารนั้น พวกเขาจะเชื่อว่า ความผิดพลาดสำคัญของการยึดอำนาจในปี 2549 ก็คือ การล้ม “ปิดล้อม” กลุ่มผู้สนับสนุนรัฐบาลเก่า และถ้า จำเป็นเพื่อป้องกันแรงต่อต้านจากเวทีสากล นอกจากจะต้องปิดล้อมแล้ว ก็อาจจะ ต้อง “ปิดประเทศ” ไปด้วย เพื่อป้องกันการแทรกแซงของบัจฉัยภายนอก อย่างน้อยการ ดำรงอยู่ของรัฐบาลทหารในประเทศเพื่อนบ้านก็เป็นคำตอบในตัวเอง เช่น กลุ่มคนเหล่านี้ อาจจะเชื่อว่า การปิดประเทศจะช่วยลดความเปราะบางจากการถูกกดดันจากบัจฉัย ภายนอก ซึ่งก็น่าคิดต่อว่ารัฐบาลตะวันตกทั้งหลายจะยอมรับรัฐประหารอีกครั้งในประเทศ ไทยหรือไม่? และถ้ากลุ่มผู้ยึดอำนาจไม่สนใจกับ “การรับรองทางการเมือง” โดยตัดสินใจ นำพาประเทศไทยออกจากกระแสโลกาภิวัตน์แล้ว รัฐบาลตะวันตกจะ “ทำใจ” ได้เพียง ใด?

ในอีกด้านหนึ่งผลจากการขยายตัวของ “กลุ่มเสื้อแดง” ที่เริ่มจากการต่อต้าน รัฐประหาร 2549 และแม้จะถูก “ล้อมปราบ” อย่างรุนแรงในช่วงเทศกาลสงกรานต์ปี 2552 แต่ก็เชื่อว่าการขยายตัวของพวกเขาจะถูกทำให้สิ้นสุดลง และแม้รัฐบาลปัจจุบันที่เป็น ตัวแทนของกลุ่มต่อต้านทุนนิยม หรืออีกนัยหนึ่งก็คือเป็นตัวแทนของกลุ่มจารีตนิยม จะ โหมโฆษณาทางการเมืองอย่างหนัก แต่ก็ดูเหมือนจะได้ผลอยู่ในพื้นที่เขตเมืองเป็นหลัก จนอาจกล่าวได้ว่ากระแสในชนบทในทุกภาคของประเทศ (ยกเว้นในภาคใต้) เป็นทิศทาง ของ “กลุ่มเสื้อแดง” ซึ่งก็ทำให้เกิดคำถามว่า การเมืองไทยปัจจุบันที่มีลักษณะ “พิสดาร” มากขึ้นเรื่อยๆ นั้น จะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชนในชนบทในภาค ต่างๆ ของประเทศเป็นไปเช่นไร หรือรัฐบาลปัจจุบันจะเชื่อว่า อนาคตไม่ใช่ประเด็นที่ต้อง กังวล トラบเท่าที่การคำนวณอำนาจโดยผ่าน 4 สถาบันคือ เสนาภิวัตน์ ตุลาการภิวัตน์ ปัญญาชนภิวัตน์ และสื่อภิวัตน์ ยังคงดำรงอยู่อย่างเหนียวแน่น

ฉะนั้นอาจจะไม่ใช่เรื่องแปลกที่มีคนบางกลุ่มเสนอให้ “ปราบใหญ่” ซึ่งก็อดคิดถึงเหตุการณ์เช่นในปี 2519 ไม่ได้ เพราะผลจากความกลัวอย่างมากของชนชั้นนำ อันเป็นผลจากความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในอินโดจีน ทำให้พวกเขาโดยรวมเชื่อว่า เสถียรภาพของการเมืองไทยจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการปราบ และการ “ล้อมปราบ” ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ก็คือผลผลิตทางความคิดชุดนั้น แต่ในที่สุดในปี 2520 กลุ่มทหารก็ตัดสินใจนำพาประเทศออกจากวิกฤตความกลัวของชนชั้นนำด้วยการรัฐประหาร และเปิดช่องให้การเมืองเป็นเสรีนิยมมากขึ้น ก่อนที่ทุกอย่างจะจบลงด้วยสงครามกลางเมือง

แต่สถานการณ์ในปี 2553 แตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากปี 2519 และไม่ได้มีอะไรเหมือนกับปี 2549 แต่อย่างใด อย่างน้อยสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ คนไม่กลัวทหาร...ไม่กลัวรัฐประหาร จนมีบางคนอยาก “ทำ” ให้ผู้นำทหารออกมายึดอำนาจอีก เพราะจะกลายเป็นเงื่อนไขที่อาจจะนำไปสู่ “ความพลิกผัน” ขนาดใหญ่ของสังคมการเมืองไทย และทั้งที่ยังตอกย้ำปัญหาความไม่เป็นธรรมทางการเมือง ที่ชนชั้นนำมักจะใช้ทหารในการปราบปรามการเรียกร้องทางการเมืองของประชาชน ซึ่งผลของการกระทำเช่นนี้มีแต่จะผลักดันให้ทหารกลายเป็น “ศัตรูของประชาชน” มากขึ้น

วันนี้ผู้นำทหารที่มีอำนาจจะต้องใคร่ครวญให้มากกับการนำเอาสถาบันกองทัพออกมาโดดแล่นทางการเมืองอีกครั้ง...กองทัพของเราบาดเจ็บทางการเมืองมากพอแล้วจากความล้มเหลวของผู้นำทหารบางคนทั้งที่เกียติและไม่เกียติในปี 2549 ปัญหาก็คือ กองทัพไทยจะบาดเจ็บมากกว่านี้ในปี 2553 หรือไม่?

[4]

ทหารไทย 2553 : ปีแห่งความท้าทาย

“สงครามเป็นเกมที่หนักหนาสาหัสแล้ว
แต่ข้าพเจ้าคิดว่า การเมืองหนักยิ่งกว่า”

จอมพล เซอร์ มอนต์โกเมอรี

(1887-1976)

ดูจากสถานการณ์การเมืองไทยปัจจุบันแล้ว เห็นได้ชัดเจนว่า ปี 2553 จะเป็น “ปีแห่งความท้าทาย” อย่างยิ่ง ไม่แต่เฉพาะกับเพียงในเรื่องการดำรงอยู่ของรัฐบาลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มจารีตนิยม-อนุรักษนิยมเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงบทบาทของกองทัพในทางการเมือง ซึ่งก็ถูกท้าทายมากขึ้นจากสถานการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะบทบาทของ “กลุ่มเสื้อแดง” ที่ขยายตัวไม่หยุด

กองทัพไทยซึ่งดำรงบทบาททางการเมืองไว้สูงมาก นับตั้งแต่การรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน 2549 คงหนีไม่พ้นที่จะต้องพบกับความท้าทายในปี 2553 อย่างแน่นอน ผู้มีอำนาจในกองทัพอาจจะต้องคิดให้ได้ว่า พวกเขาต้องการจะดำรงบทบาทของทหารไว้ในการเมืองต่อไปอีกหรือไม่ และถ้าต้องการแล้ว พวกเขาจะดำรงไว้ได้จริงด้วยวิธีการใด แต่ถ้าไม่ต้องการ เพื่อหลีกเลี่ยงโอกาสของการเผชิญหน้าทางการเมือง ซึ่งหากเกิดขึ้นแล้วก็อาจจะจบลงด้วยอาการที่บอบช้ำมากกว่าสิ่งที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในปี 2535 พวกเขาพร้อมจะยอมลงจาก “หลังเสือ” หรือไม่

แม้ผู้นำทหารปัจจุบันบางคนจะออกมาประกาศว่า เขาจะไม่เข้าไปยุ่งกับการเมือง แต่คำประกาศอย่างเดียวกันไม่ใช่คำยืนยันที่จะบอกอย่างมั่นใจว่า กองทัพไทยพร้อมจะถอนตัวออกจากเวทีการต่อสู้ทางการเมือง เพราะก่อนหน้าปี 2549 ผู้นำทหารก็เคยประกาศมาแล้วว่าจะไม่ยึดอำนาจ แต่ในท้ายที่สุด พวกเขา ก็ยึดอำนาจ !

ผู้นำกองทัพหรือนายทหารบางส่วนที่ยังอยู่กับโลกในอดีต อาจจะยังคงความเชื่ออย่างมั่นใจว่า ทรราชที่กองทัพยังเป็น “ผู้ถืออาวุธ” อย่างไรเสียทหารก็ยังมีอำนาจเหนือกว่าพลเรือน และมากกว่าประชาชน แต่หากพิจารณาด้วยความใส่ใจแล้ว จะเห็นได้ว่าการเมืองหลังจากการยึดอำนาจในปี 2549 เป็นต้นมา เห็นถึงความแตกต่างจากอดีต

อย่างสำคัญว่า วันนี้ประชาชนไม่ได้กลัวทหารเหมือนเช่นในวันเก่าๆ ของการเมืองไทย

ความไม่กลัวเช่นนี้ นำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมของผู้นำทหารหลายๆ คนอย่างไม่ต้องเกรงกลัวเช่นในอดีตและไม่ต้องกลัวว่าจะมีคนมา “อุ้ม” หายไปอย่างไรร่องรอย สภาพเช่นนี้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนในอีกมุมหนึ่งว่า ระยะเวลา “ดื่มน้ำผึ้งพระจันทร์” ของการรัฐประหารที่เกิดขึ้นในระยะหลังๆ นั้นสั้นมาก ซึ่งก็อาจจะถูกผสมผสานกับปัญหาสำคัญอีกส่วนก็คือ ผู้นำทหารที่ขึ้นสู่อำนาจด้วยการรัฐประหาร หรืออดีตผู้นำทหารที่มีบทบาททางการเมืองในการยึดอำนาจก็ไม่ได้แสดงให้เห็นถึง “คุณธรรม” อะไรมากไปกว่าสิ่งที่นักการเมืองโดยทั่วไปถูกวิจารณ์ และยิ่งนานวัน อาการ “ติดหล่มคุณธรรม” ทั้งของผู้นำทหารบางส่วนและของอดีตผู้นำทหารบางส่วน ดังปรากฏในสื่อไม่ว่าจะเป็นกรณีที่ดินของอดีตผู้นำทหาร หรือยอดทรัพย์สินของอดีตผู้บัญชาการทหารบกที่เกษียณอายุราชการ ซึ่งทรัพย์สินมีมูลค่าสูงถึง 94 ล้านบาท เป็นต้น

ปรากฏการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นโดยพวกเขาไม่จำเป็นต้องกังวลกับปัญหาการตรวจสอบ เพราะถือเอาเป็นหลักเกณฑ์ง่าย ๆ ว่า องค์กรตรวจสอบในเรื่องการฉ้อราษฎร์บังหลวงนั้น มุ่งทำงานกับเป้าหมายที่เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับอำนาจที่ถูกโค่นล้มจากรัฐประหาร 2549 มากกว่า และแทบจะไม่แตะต้องกับกลุ่มจารีตนิยม-อนุรักษนิยมแต่อย่างใด

ดังนั้น คงไม่ผิดแปลกอะไรที่การมีอำนาจของกองทัพในยุคหลังรัฐประหาร จะสะท้อนให้เห็นได้จากพฤติกรรมของผู้นำทหารในหลายๆ ส่วน ไม่ว่าจะเป็นการออกเอกสารลับที่บ่งบอกถึงการเข้าแทรกแซงทางการเมืองอย่างชัดเจน การผลักดันให้รัฐบาลสนับสนุนการออกกฎหมายความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยหวังว่าการดำรงอยู่ของกฎหมายเช่นนี้จะเหมือน “ไม้ค้ำยัน” อำนาจของทหารในระบอบการเมืองไทยให้อยู่ได้นานเท่านั้น ตลอดจนเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงในการ “ปิดช่อง” ทางการเมืองของข้า้วหนึ่ง และ “เปิดช่อง” ให้อีกข้า้วหนึ่งขึ้นสู่อำนาจ การเปลี่ยนขั้วการเมืองโดยอำนาจของทหารเช่นนี้จึงเป็นเสมือน “รัฐประหารเงียบ” นั่นเอง

ปรากฏการณ์เช่นนี้บ่งบอกอย่างชัดเจนว่า กองทัพไม่ต้องการถอยออกจากการเมืองแต่อย่างใด และยิ่งผนวกกับการเป็นองค์กรที่รัฐบาลพร้อมจะเอาใจทุกอย่าง โดยเฉพาะในเรื่องของบทบาททางการเมืองและการได้รับงบประมาณ ก็ยิ่งเป็นสัญญาณว่า กองทัพจะต้องอยู่ในการเมืองต่อไป เพราะความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากการเลือกตั้งนั้น ไม่มีหลักประกันว่ารัฐบาลที่ขึ้นสู่อำนาจใหม่จะยอมตามความต้องการทุกอย่างของกองทัพได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากต้องพิจารณาควบคู่ไปกับสถานการณ์

เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศแล้ว ก็ยังจะต้องพิจารณาให้รอบคอบถึงการใช้จ่ายงบประมาณทหาร ไม่ว่าจะเป็ความต้อการยุทโธปกรณ์ใหม่ ๆ หรือค่าใช้จ่ายจำนวนมากใน กอ.รมน. และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดซื้ออุปกรณ์ที่ไม่มีคุณภาพ เช่น กรณีเครื่อง GT-200

ปัญหาความ “โปร่งใส” ของผู้นำกองทัพเป็นประเด็นสำคัญ และประเด็นเช่นนี้ไม่ใช่แค่เรื่องของมูลค่าทรัพย์สินของอดีตผู้บัญชาการทหารบก ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทโดยตรงในการยึดอำนาจในวันที่ 19 กันยายน 2549 หากแต่ประเด็นสำคัญมากกว่าก็คือเรื่องของอำนาจทหารในการเมืองไทยที่ขยายตัวโดยที่ไม่มีระบบ “ตรวจสอบถ่วงดุล” ที่จะควบคุมได้ ซึ่งว่าที่จริงก็ควบคุมไม่ได้อยู่แล้ว เพราะเป็นอำนาจที่ไม่มีองค์กรใดกล้าล่วงล้ำเข้าไปตรวจสอบ โดยเฉพาะผลประโยชน์ภายในองค์กรทหาร ไม่ว่าจะเป็สถานีโอททศน์ (5 และ 7) สถานีวิทยุ สนามกอล์ฟ หรือปัญหาตักค่างเก่า เช่น กรณีจัดซื้อจัดหาจัดซ่อม-จัดจ้างในเรื่องต่างๆ ตั้งแต่สิ่งอุปกรณ์เล็กๆ ไปจนถึงยุทโธปกรณ์หลักและสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ขนาดใหญ่ภายในกองทัพ จนทำให้เรื่องราวของ “งบลับ” อาจจะเป็นเพียงเรื่องเล็ก

แต่ดูเหมือนในวันนี้ ไม่มีใครกล้าตรวจสอบผู้นำทหารอย่างจริงจัง ความมั่งคั่งของพวกเขาได้กลายเป็นเพียงการ “ซุบซิบนินทา” ทางการเมือง และก็เป็นโชคดีของพวกเขาที่ระบบตรวจสอบทั้งในภาครัฐและภาคสังคมยังคงถือว่าผู้นำรัฐบาลเดิมและครอบครัวของเขาเป็นเป้าหมายหลัก หรือแม้แต่องค์กรในภาคประชาสังคมที่เคยเคลื่อนไหวต่อต้านเรื่องความมั่งคั่งของผู้นำรัฐบาลเดิม ก็ยังยอมเงียบเสียงให้กับความไม่โปร่งใสในกองทัพ

ดังนั้นโจทย์ในเรื่องของการสร้าง “ระบบการตรวจสอบทหาร” จึงเป็นประเด็นสำคัญประการหนึ่งของการปฏิรูปกองทัพไทยในอนาคต เพราะการมีระบบตรวจสอบดังกล่าว อาจจะเป็นเครื่องมือในการควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณในด้านต่างๆ ภายในกองทัพ ซึ่งก็น่าจะเป็นหนทางหนึ่งในการทำให้การจัดซื้อ-จัดหายุทโธปกรณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และจะเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้าง “ความโปร่งใส” ให้เกิดขึ้นในการบริหารกองทัพด้วย

ในอีกด้านหนึ่งของปัญหา กำลังพลของกองทัพโดยเฉพาะในส่วนผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศยังคงประสบปัญหาเก่าๆ ของระบบราชการ ไม่ว่าจะเป็เรื่องของความขาดแคลนงบประมาณ หรือเบี้ยเลี้ยงที่ยังได้รับไม่ครบถ้วน หรือแม้กระทั่งการเดินทางกลับไปเยี่ยมบ้านของกำลังพลจากพื้นที่ส่วนอื่นๆ ก็ต้องจ่ายสตางค์

ค่ารถกลับบ้านเอง เป็นต้น ความมั่งคั่งของผู้นำกองทัพจึงดูเป็นอะไรที่ขัดแย้งกับสภาพทางเศรษฐกิจของกำลังพลที่อยู่ในสนามเป็นอย่างยิ่ง และในขณะเดียวกันสภาพทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเช่นปัจจุบัน ย่อมส่งผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ในระดับล่างของกองทัพอย่างมาก

ประเด็นต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องคำนึงถึงเรื่อง “การปฏิรูปกองทัพ” ที่มาพร้อมกับระบบตรวจสอบทหารอย่างจริงจัง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ถึงเวลาที่จะต้องสร้าง “ทหารอาชีพ” ให้เกิดขึ้นในสังคมไทยอย่างจริงจังเสียที เพราะการปฏิรูปกองทัพและการสร้างทหารอาชีพจะเป็นหลักประกันแต่เพียงประการเดียวสำหรับอนาคตของสถาบันกองทัพของไทย

สิ่งที่จะต้องตระหนักให้มากก็คือ วันนี้ผลพวงจากการรัฐประหารที่ทำให้ลายความเป็น “ทหารอาชีพ” ของกองทัพไทยค่อยๆ ทวีปัญหาขึ้นในกองทัพ ซึ่งจะทำให้เกิดความแตกแยกภายในกองทัพอย่างมากด้วย ฉะนั้นสิ่งที่ทั้งผู้นำและกำลังพลต้องคิดไว้ประการหนึ่งก็คือ การเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองนั้น ในที่สุดแล้ว จะทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างกองทัพในเชิงสถาบัน กับกองทัพในความหมายของผลประโยชน์ตัวบุคคลของผู้บังคับบัญชา ซึ่งมีตัวอย่างจากหลายกรณีที่แสดงให้เห็นความขัดแย้งในลักษณะดังกล่าว และหากปัญหาที่มีความรุนแรงมากขึ้นก็อาจนำไปสู่ความขัดแย้งภายในสถาบันทหารได้ไม่ยากนัก เว้นเสียแต่ว่าบรรดาผู้นำระดับสูงยังเชื่อมั่นว่าพวกเขาสามารถควบคุมกองทัพได้อย่างเข้มแข็ง จนไม่มีทางจะเกิดอะไรขึ้นได้

อย่างไรก็ตาม ในอีกด้านหนึ่งปัญหาเช่นนี้ยังถูกทำให้ยุ่งยากมากขึ้น ความล้มเหลวของกองทัพที่ไม่สามารถเอาชนะการก่อความไม่สงบที่เกิดขึ้นภายในประเทศได้ บันทอนเครดิตทั้งของกองทัพเชิงสถาบันและของผู้นำกองทัพลงไปด้วย และเครดิตของผู้นำทหารที่ถูกลดทอนลงนั้น ก็มีชีวิตของกำลังพล และประชาชนในพื้นที่เป็นดัชนีวัด ซึ่งนับตั้งแต่การรัฐประหารจวบจนปัจจุบัน ก็ยังไม่มีแนวโน้มที่จะทำให้สังคมไทยเกิดความสบายใจได้ว่า กองทัพสามารถควบคุมความรุนแรงจากการก่อความไม่สงบที่เกิดขึ้นได้จริง

ปรากฏการณ์เช่นนี้เมื่อมองผ่านการต่อสู้ทางการเมืองที่เข้มข้นมากขึ้นทั้งในกรุงเทพฯ และในชนบทแล้ว ก็อาจจะต้องสรุปว่า กองทัพในเชิงสถาบันกำลังเผชิญกับการท้าทายที่ต้องการการคิดและต้องคิดอย่างละเอียดรอบคอบ มิฉะนั้นแล้วปี 2553 อาจจะเป็นปีแห่งความพลิกผันของกองทัพในการเมืองไทย

[5]

สงครามความคิด 2553 : กำแพงเบอร์ลินในสังคมไทย

“เราสามารถสร้างสิ่งกีดขวางการบุกรุกของกองทัพเมื่อใดก็ได้
แต่เราไม่สามารถสร้างสิ่งกีดขวางการบุกรุกทางความคิดได้เลย”

วิกเตอร์ ฮิวโก

นักประพันธ์ชาวฝรั่งเศส

การสิ้นสุดสงครามในยุโรป

สงครามโลกครั้งที่ 2 ในยุโรปสิ้นสุดลงอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2488 (ค.ศ. 1945) เมื่อรัฐบาลเยอรมันตัดสินใจยอมแพ้อย่างไม่มีเงื่อนไขกับฝ่ายสัมพันธมิตร แต่บางคนอาจจะบอกว่าสงครามในยุโรปสิ้นสุดลงจริงๆ ในวันที่ 2 พฤษภาคมของปีดังกล่าว เพราะเป็นวันที่กองทัพแดงของสหภาพโซเวียตสามารถเข้ายึดครองกรุงเบอร์ลินที่เป็นนครหลวงของเยอรมนีได้ในวันดังกล่าว

กองทัพโซเวียตพยายามเป็นฝ่ายที่ช่วงชิงการรุกเข้ากรุงเบอร์ลินให้ได้เป็นกองทัพแรก (ก่อนกองทัพของฝ่ายสัมพันธมิตร) สตาลินเองได้พยายามกดดันให้ 2 จอมพลคือ จอมพลชูคอฟ (Marshal Georgi Zhukov) และจอมพลโคนีเยฟ (Marshal Ivan Koniev) เปิดการรุกเข้าสู่เบอร์ลินให้ได้ ยุทธการบุกเบอร์ลินเริ่มขึ้นในวันที่ 16 เมษายน 2488 และด้วยความสามารถการรุกอย่างรวดเร็วของกองทัพทหารราบยานยนต์และรถถังของโซเวียต ในวันที่ 21 เมษายน กำแพงของโซเวียตก็ถึงซานเมืองของกรุงเบอร์ลิน (เพียง 5 วันหลังจากเปิดยุทธการ)

การรบในเมืองเป็นไปอย่างรุนแรง และแทบจะไม่มีการจำแนกระหว่างพลเรือนหรือทหารเยอรมัน และในวันที่ 28 เมษายน กองกำลังของโซเวียตภายใต้การบังคับบัญชาของ 2 จอมพลก็บรรจบกันที่เบอร์ลิน ต่อมาในวันที่ 30 เมษายน ฮิตเลอร์ก็ตัดสินใจปลิดชีพตัวเอง ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ผู้นำเยอรมันบางส่วนพยายามหาทางตกลงหยุดยิงกับโซเวียต และในวันที่ 2 พฤษภาคม กองทัพแดงก็สามารถยึดครองเบอร์ลินได้จริงๆ โดยปรากฏภาพประวัติศาสตร์เป็นประจักษ์พยานถึงการสิ้นสุดของสงครามในยุโรปก็คือภาพที่ทหารจากกองทัพแดงของโซเวียตปีนขึ้นไปปักธงค้อนเคียวเหนืออาคารของรัฐสภา

เยอรมัน

ภาพดังกล่าวถือเป็นภาพประวัติศาสตร์ เพราะเป็นสัญลักษณ์ของชัยชนะของโซเวียตในการยึดเมืองหลวงของเยอรมนีได้ก่อน ซึ่งก็ไม่ต่างกับสงครามในอดีตที่กองทัพของผู้ชนะจะยึดครองเมืองหลวงของรัฐผู้แพ้ และหลังจากนั้นกองทัพสัมพันธมิตรจึงเข้าถึงเบอร์ลิน

นครแห่งความแบ่งแยก

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง ดังที่เราได้รับทราบกันก็คือ ประเทศเยอรมนีถูกแบ่งออกเป็น 4 ส่วนโดยกองทัพของผู้ยึดครองคือ สหภาพโซเวียตรัสเซีย สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และฝรั่งเศส และที่น่าสนใจและอาจจะต้องถือเป็นเรื่องที่มีลักษณะเฉพาะก็คือ กรุงเบอร์ลิน ซึ่งก็ถูกแบ่งออกเป็น 4 ส่วนด้วยเช่นเดียวกันกับการแบ่งเยอรมนี แต่เบอร์ลินในส่วนที่อยู่ภายใต้การยึดครองของฝ่ายตะวันตก (สหรัฐฯ อังกฤษ และฝรั่งเศส) กลับอยู่ในพื้นที่ของเยอรมันตะวันออก ซึ่งอยู่ภายใต้การยึดครองของโซเวียต หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เบอร์ลินตะวันตกอยู่เขตพื้นที่ของเยอรมันตะวันออกที่เป็นคอมมิวนิสต์ และความแปลกของที่ตั้งทางภูมิรัฐศาสตร์เช่นนี้ย่อมจะกลายเป็นปัญหาทางการเมืองในระยะเวลาดังกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงในยุโรปนั้น ฝ่ายสัมพันธมิตรมีการประชุมใหญ่ที่เมืองปอตสดัม หรือที่รู้จักในชื่อ “The Potsdam Conference” ในเดือนกรกฎาคม 2488 แต่ผลของการประชุมที่เกิดขึ้นก็คือ แม้สงครามกับเยอรมนีจะยุติลง แต่ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับอนาคตของเยอรมนีในระยะยาวกลับเป็นประเด็นที่ตกลงกันไม่ได้

ในระยะต่อมา รัฐบาลโซเวียตได้เข้าแทรกแซงการเมืองของประเทศในยุโรปตะวันออก ด้วยการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งรัฐบาลนิยมคอมมิวนิสต์ขึ้นในประเทศเหล่านั้น ดังนั้นผลที่เกิดขึ้นก็คือ เมื่อปี 2490 สิ้นสุดลงพบว่าประเทศต่างๆ ในยุโรปตะวันออก (ยกเว้นเชโกสโลวาเกีย) ล้วนแต่ปกครองโดยรัฐบาลคอมมิวนิสต์ และในขณะเดียวกัน เยอรมันตะวันออกที่อยู่ภายใต้การปกครองของโซเวียตก็ถูกปฏิบัติเสมือนหนึ่งเป็น “ดินแดนรัสเซีย” ที่มีแต่เพียงพรรคคอมมิวนิสต์เท่านั้นดำรงอยู่ซึ่งก็รวมถึงพื้นที่อย่างในกรณีของเบอร์ลินตะวันออกด้วย

จนกระทั่งในปี 2492 ฝ่ายตะวันตกจึงสนับสนุนให้มีการจัดตั้งประเทศเยอรมันตะวันตกขึ้น รัสเซียจึงตอบโต้ด้วยการจัดตั้งประเทศเยอรมันตะวันออก (สาธารณรัฐประชาธิปไตยเยอรมัน) ขึ้นบ้าง แต่สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือ มีประชาชนจากเยอรมันตะวันออก

เป็นจำนวนมากในแต่ละปีลี้ภัยมาอยู่ในเยอรมันตะวันตก ซึ่งก็ดูจะเป็นการ “เสียหน้า” สำหรับฝ่ายตะวันออกอยู่มาก ประเมินว่ามีผู้ลี้ภัยมาอยู่กับฝ่ายตะวันตกปีละ 200,000 คน หรือประมาณถึง 3 ล้านคนในระหว่างปี 2488-2504 (ค.ศ. 1945-1961)

ในปี 2504 ประธานาธิบดีคริสตอฟได้เสนอต่อประธานาธิบดีเคนเนดี ซึ่งเพิ่งจะเข้ารับตำแหน่งในทำเนียบขาวว่า ฝ่ายตะวันตกควรจะ “ถอนตัว” ออกจากเบอร์ลินตะวันตก (ในเดือนมิถุนายน 2491 จนถึงเดือนพฤษภาคม 2492 ฝ่ายตะวันออกได้เคยทำการปิดล้อมเบอร์ลินตะวันตกมาแล้ว แต่ไม่ประสบความสำเร็จในการกดดันให้ตะวันตกถอนตัวออกจากเบอร์ลินตะวันตก) แต่สหรัฐฯ ได้ปฏิเสธข้อเรียกร้องดังกล่าว รัสเซียจึงได้ตอบโต้ด้วยการสร้างกำแพงปิดระหว่างเบอร์ลินตะวันตกและตะวันออก และการก่อสร้างเริ่มขึ้นในเดือนสิงหาคม 2504

กำแพงเบอร์ลินมีความยาวทั้งสิ้น 28 ไมล์ แบ่งจากเมืองด้านหนึ่งไปสู่เมืองอีกด้านหนึ่งยาวตลอดแนวของเมือง เพื่อป้องกันการหลบหนี และทั้งยังเป็นสัญลักษณ์ที่ไม่ใช่แต่เพียงการแบ่งเมืองเท่านั้น หากแต่ยังจะแสดงถึงการแบ่งทางอุดมการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างฝ่ายตะวันตกที่มีสหรัฐฯ เป็นผู้นำ กับฝ่ายตะวันออกที่มีสหภาพโซเวียตเป็นผู้นำ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ กำแพงเบอร์ลินคือสัญลักษณ์ของความแตกต่างของอุดมการณ์การเมืองของโลกในยุคสงครามเย็น

กำแพงแห่งอุดมการณ์

แต่แล้วเมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นในส่วนของรัฐบาลโซเวียต หรือความเปลี่ยนแปลงในยุโรปตะวันออกที่เริ่มจากการก่อตัวของกลุ่มคนงาน จนสามารถกดดันให้รัฐบาลคอมมิวนิสต์โปแลนด์ยอมเปิดให้มีการเลือกตั้งอย่างเสรีในช่วงปลายปี 2532 และตามมาด้วยการเลือกตั้งอย่างเสรีในฮังการี ซึ่งผลของการเลือกตั้งในประเทศทั้งสองก็คือ ความพ่ายแพ้ของพรรคคอมมิวนิสต์

ในกรณีของเยอรมนีแตกต่างออกไป อาจจะได้ไม่ได้เริ่มด้วยการเลือกตั้งเสรี แต่เริ่มด้วยการประกาศรวมชาติในเดือนพฤศจิกายน 2532 และนำไปสู่การพังทลายของกำแพงเบอร์ลินในเวลาต่อมา และเป็นการพังทลายทั้งในทางกายภาพและในจิตใจของชาวเยอรมัน และในจิตใจของชาวโลกด้วย และยังได้เห็นเพิ่มเติมว่า ในช่วงระยะเวลาเดียวกันนั้น รัฐบาลคอมมิวนิสต์ในเชกโกสโลวาเกีย บัลแกเรีย อัลบาเนีย และโรมาเนีย ก็ถูกประชาชนโค่นลงจากอำนาจ

ต่อมาในเดือนธันวาคม 2534 รัฐบาลคอมมิวนิสต์ก็สิ้นสุดลงในรัสเซียด้วยเช่นกัน การปกครองของระบอบคอมมิวนิสต์ที่ดำรงอยู่ในรัสเซียยาวนานถึง 74 ปี ก็เป็นอัน

ยุคถึง

ปรากฏการณ์เช่นนี้ส่งสัญญาณโดยตรงว่า สงครามเย็นที่ดำรงอยู่เป็นระเบียบโลกล้นตั้งแต่การสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยมีการเผชิญหน้าและการเป็นศัตรูระหว่างค่ายตะวันตกและค่ายตะวันออกในเวทีโลกเป็นองค์ประกอบหลัก ก็สิ้นสุดลง หรือกล่าวในอีกด้านหนึ่งก็คือ การสิ้นสุดของ “ยุคสงครามอุดมการณ์” ที่แบ่งโลกอย่างหยาบๆ ในแบบอุดมการณ์ “ซ้าย” (คอมมิวนิสต์) และ “ขวา” (ทุนนิยม)

กำแพงเบอร์ลินที่ดำรงอยู่ในฐานะของสัญลักษณ์ของการแบ่งโลกในยุคสงครามเย็นจึงเหลือเป็นแค่เพียงเรื่องราวในประวัติศาสตร์ ซึ่งคนยุคใหม่ที่เติบโตกับโลกาภิวัตน์อาจจะแทบไม่เชื่อว่า ครั้งหนึ่งด้วยความแตกแยกทางอุดมการณ์ มนุษย์ได้สร้างกำแพงขนาดยาวปิดเมืองทั้งเมือง เพื่อแบ่งแยกผู้คนที่มีแม้จะเป็นพี่น้องร่วมชาติออกจากกัน ต่างฝ่ายต่างเป็นเสมือน “คนแปลกหน้า” ทางการเมืองต่อกัน และมากกว่านั้นก็คือ ต่างก็เห็นอีกฝ่ายหนึ่งเป็นศัตรู

แน่นอนว่ากำแพงเบอร์ลินไม่ใช่แค่การปิดเมืองเพื่อป้องกันการหลบหนีของประชาชน หากแต่ความหมายที่ใหญ่กว่าก็คือ การเป็นตัวแทนของการแบ่งแยกของอุดมการณ์และความเชื่อตามสภาวะของโลกในขณะนั้นต่างหาก

กำแพงเบอร์ลินในสังคมไทย

เดือนพฤศจิกายน 2552 ที่ผ่านมา อาจจะมีการเฉลิมฉลองวาระครบรอบ 20 ปีของการสิ้นสุดของสงครามเย็น ซึ่งมีสัญลักษณ์ใหญ่จากการทุบทำลายกำแพงเบอร์ลินเป็นประจักษ์พยาน... เรื่องราวของกำแพงเบอร์ลินจบลง 20 ปีแล้วทั้งในทางกายภาพและในจิตใจของผู้คน

แต่ถ้าเราสังเกตให้ดี และเปรียบเทียบกับกำแพงเบอร์ลินที่เป็นปรากฏการณ์ในการเมืองโลกแล้ว เราอาจจะตั้งเป็นข้อสังเกตได้ว่า สังคมการเมืองไทยดูเหมือนจะอยู่ในช่วงประมาณสิงหาคม 2504 ที่กำแพงเบอร์ลินกำลังถูกก่อสร้างขึ้นเพื่อแบ่งแยกคนตะวันตกและตะวันออก และเป็นสัญญาณที่บ่งบอกว่า ต่างฝ่ายต่างไม่ต้องการอยู่ร่วมกัน และถูกแยกออกจากกันในทางกายภาพด้วยกำแพงที่ถูกสร้างขึ้น แต่ถูกแยกอย่างสำคัญจากพื้นฐานทางปรัชญาการเมืองและเศรษฐกิจที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง พร้อมกันนั้นต่างฝ่ายต่างเห็นอีกฝ่ายหนึ่งเป็นภัยคุกคาม จนไม่พร้อมที่จะแสวงหามาตรการใดๆ ที่จะทำให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปได้อย่างสันติ นอกจากเตรียมรับการรุกทางทหารของอีกฝ่ายหนึ่ง มาตรการต่างๆ ที่เกิดขึ้นจึงเป็นเรื่องของสงครามมากกว่าสันติภาพ

สงครามความคิดและความเชื่อในการเมืองไทยอาจจะเริ่มก่อตัวก่อนรัฐประหาร

กันยายน 2549 แต่เมื่อรัฐประหารประสบความสำเร็จและเรื่องราวต่างๆ ดำเนินต่อเนื่อง มาจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ถึงปรากฏการณ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการปิดสนามบินและ ทำเนียบรัฐบาล การล้มรัฐบาลด้วยกลไกทางกฎหมาย (ตุลาการภิวัตน์) ตลอดจนถึงการ เปลี่ยนหัวรัฐบาลและนำไปสู่การจัดตั้งรัฐบาลใหม่ด้วยแรงกดดันของฝ่ายทหาร (เสนาภิวัตน์) ตลอดจนถึงการสร้างความชอบธรรมให้แก่รัฐบาลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มอนุรักษ์นิยม- จารีตนิยม โดยอาศัยสื่อกระแสหลักเป็นเครื่องมือ ไปจนถึงการก่อกระแสชาตินิยมใน ปัญหาปราสาทพระวิหาร ซึ่งล้วนแต่อาศัยสื่อกระแสหลักเป็นกลไก (สื่อภิวัตน์) เพื่อ เรียกกร้องความสนับสนุนจากชนชั้นสูง ชนชั้นกลางในเมือง และปัญญาชนบางกลุ่มให้ดำรง อยู่อย่างต่อเนื่องเป็นรากฐานสำหรับอุดมการณ์อนุรักษ์นิยม-จารีตนิยม ซึ่งอย่างน้อยก็จะเป็น การคานกับอุดมการณ์ของฝ่ายทุนนิยมที่ขับเคลื่อนด้วยแรงของโลกาภิวัตน์และดำเนินการ ในอดีตด้วยทิศทางในแบบประชานิยม ที่ดึงเอาชนชั้นล่างและประชาชนในชนชั้นอื่น บางส่วนเข้ามาเป็นฐาน และแน่นอนว่าสงครามความคิดนี้จะยังไม่จบและจะดำเนินต่อไป ในปี 2553

การต่อสู้ทางความคิดชุดนี้ยังรวมไปถึงการยอมรับในระบบการปกครองที่ถือเอาการเลือกตั้งเป็นเครื่องมือตัดสินหรือจะยอมรับระบอบที่ถูกจัดตั้งขึ้นด้วยอำนาจของ ทหาร และยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองด้วยการรัฐประหาร ซึ่งปัญหาพื้นฐาน ก็คือ ความเห็นที่แตกต่างระหว่างการเมืองแบบเสรีนิยมกับแบบเสนานิยมนั่นเอง

ความเห็นและพื้นฐานทางปรัชญาที่ปรากฏเป็น “สงครามความคิด” เช่นนี้ ได้สร้าง “กำแพงเบอร์ลิน” ขึ้นในจิตใจของผู้คนในสังคมไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และทั้ง ไม่มีคำตอบว่า แล้วกำแพงนี้จะถูกทำลายลงเมื่อใด รู้แต่ว่ายั่งยืนนานวัน กำแพงก็ยิ่งใหญ่และ แข็งแรงมากขึ้น...จนกลัวว่า สักวันหนึ่งกำแพงเบอร์ลินในการเมืองไทยจะแบ่งไทยออกเป็น ตะวันตกและตะวันออกจริงๆ เหมือนเบอร์ลิน นครแห่งความแบ่งแยก !

[6]

ของขวัญปีใหม่จากเปียงยาง : บทเรียนความมั่นคง 2553

“ภาษาทางการเมืองถูกสร้างขึ้นเพื่อทำให้การโกหกเป็นความจริง
และทำให้การฆาตกรรมเป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การยอมรับนับถือ”

George Orwell (1903-50)

นักเขียนชาวอังกฤษ

หนึ่งในหัวข้อข่าวสำคัญก่อนปี 2552 จะสิ้นสุดลงได้แก่ กรณีการจับกุมอากาศยานขนส่งอาวุธ ซึ่งปรากฏเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์ไทยเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2552 และอยากจะขอเปรียบอากาศยานลำนี้เป็นดัง “ของขวัญปีใหม่จากเปียงยาง” ที่รัฐบาลไทยปัจจุบันเสมือนไป “สอย” เอาลงมาได้จากต้นกัลปพฤกษ์

แต่เมื่อเปิดกล่องของขวัญออกดูแล้ว ดูเหมือนจะเป็น “ของร้อน” ที่ทำท่าจะสร้างปัญหามากกว่าจะสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้น หรือพูดง่ายๆ ก็คือ ของขวัญชิ้นนี้ออกอาการเป็นผลร้ายแก่รัฐบาลมากกว่าจะส่งผลให้รัฐบาลเป็น “วีรบุรุษ” ที่สามารถสอยเอาของขวัญชิ้นนี้ลงมาให้สังคมชื่นชมได้

เมื่อกลายเป็น “ของร้อน” สิ่งที่น่าจะต้องคิดถึงก็คือ กรณีนี้จะสอน “บทเรียน” อะไรบ้างสำหรับการบริหารจัดการความมั่นคงไทยในปี 2553

เรื่องทั้งหมดเริ่มขึ้นเมื่อหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยได้ข่าวว่ามีการจับกุม (ยึด) อากาศยานขนส่งอาวุธที่ดอนเมือง และหลังจากสื่อได้ตีพิมพ์เผยแพร่ภาพและข้อมูลที่เกิดขึ้นแล้ว สาธารณชนในสังคมไทยจึงได้มีโอกาสรับรู้ถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้น ซึ่งหากค่อยๆ ลำดับเรื่องราวต่างๆ แล้ว จะเห็นได้ว่ามีประเด็นสำคัญที่ควรจะนำมาใคร่ครวญในการดำเนินงานของประเทศในอนาคตเป็นอย่างยิ่ง

1) แม้นับเบื้องต้น หน่วยงานความมั่นคงไทยจะออกมายืนยันยันกับสื่อมวลชนไทยว่า การจับกุมครั้งนี้เกิดขึ้นจากแหล่งข่าวของฝ่ายไทยเอง แต่โดยทั่วไปแล้ว ทุกคนที่มีสามัญสำนึกต่างก็ตระหนักว่า ข้อมูลข่าวกรองมาจากทางฝ่ายสหรัฐอเมริกา เพราะเป็นไปได้ที่ฝ่ายข่าวกรองของไทยโดยตัวของเราเอง จะมีขีดความสามารถด้านข่าวกรองจนถึงสามารถตรวจจับเครื่องบินขนส่งอาวุธดังกล่าว และต่อมาเจ้าหน้าที่หน่วยข่าวกรอง

ระดับสูงของสหรัฐฯ ก็ออกมายอมรับว่า สหรัฐฯ มีส่วนร่วมโดยตรงในการจับกุม เครื่องบินลำนี้ อย่างไรก็ตามสำหรับสหรัฐฯ การเปิดข่าวว่า ข้อมูลข่าวกรองในการจับมาจากทางฝ่ายตน ก็เพื่อให้ประชาชนอเมริกันรับทราบข้อมูลและปฏิบัติการของรัฐบาลของเขา อย่างน้อยก็คงวิเคราะห์ได้ว่าเพื่อให้ประชาชนอเมริกันได้วางใจและสบายใจว่า รัฐบาลของประธานาธิบดีโอบามาไม่ได้มีเจตนาต่อปัญหาเหล่านี้

แต่ในอีกด้านหนึ่งเมื่อข่าวเช่นนี้ปรากฏในสาธารณะ ก็อาจส่งผลให้ไทยถูกตั้งให้ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในส่วนของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสหรัฐฯ ได้ง่าย สภาพเช่นนี้เป็นบทเรียนสำหรับอนาคตว่า หากรัฐบาลไทยตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในปัญหาระหว่างประเทศในลักษณะเช่นนี้ ก็อาจจะต้องมีความระมัดระวังมากขึ้น อีกทั้งหากเกิดผลกระทบขึ้นจริงแล้ว รัฐบาลไทยย่อมจะเสียคะแนนเสียงการเมืองภายในได้ โดยเฉพาะจากขั้วกลางของหลายๆ ฝ่ายที่มีความกังวลว่า ปัญหานี้จะกลายเป็นการ “ซั๊กค็อกเข้าบ้าน” หรือผลได้จากการกระทำดังกล่าวอาจจะไม่คุ้มค่าเท่าที่ควร

2) การดำเนินการของรัฐบาลไทย ได้สร้างความชอบธรรมให้ตัวเองบนพื้นฐานของข้อมติสหประชาชาติที่ 1874 (2009) ที่ให้ยึดอาวุธที่ส่งออกมาจากเกาหลีเหนือพร้อมกันนี้รัฐบาลไทยออกมาสับสนุนตลอดเวลาว่า การดำเนินการเช่นนี้ก็เพื่อยืนยันว่า “ไทยเป็นสมาชิกที่ดีของสหประชาชาติ”

แต่สำหรับฝ่ายที่เป็นกังวลแล้วอาจจะมีความเห็นแตกต่างออกไป เพราะการอ้างมติของสหประชาชาติ ไม่ได้หมายความว่าฝ่ายที่เกี่ยวข้องอีกด้านหนึ่ง จะยอมรับว่าการกระทำที่เกิดขึ้นของรัฐบาลไทยเป็นสิ่งที่ถูกต้องและมีความชอบธรรมในตัวเอง เพราะถ้าการจับกุมเกิดขึ้นแล้ว สหประชาชาติสามารถนำเอาปัญหาต่างๆ ออกไปจากประเทศไทยได้ ก็อาจจะทำให้เกิดความสบายใจได้บ้าง หากแต่เมื่อเกิดการจับกุมแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นกลายเป็น “ปัญหาดกค่าง” ด้านความมั่นคงของไทย จนอาจทำให้อีกฝ่ายหนึ่งอาจจะตอบโต้รัฐบาลไทยในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ที่อาจจะกลายเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สังคมไทยได้

ในอีกประเด็นหนึ่งที่แม้ว่าจะดูเป็นเรื่องเล็ก หรือบางคนอาจจะคิดว่าเป็นเรื่องทางเทคนิค แต่ก็เป็นเรื่องที่ต้องการคำตอบก็คือ ปัญหาค่าใช้จ่าย ไม่ว่าจะจะเป็นค่าใช้จ่ายจากการควบคุมอากาศยาน (รวมถึงค่าจอดและค่าดูแลขุทโธปกรณ์จากการจับกุม)

การกล่าวเช่นนี้มีได้หมายความว่าเราไม่ควรจะนำพมติดของยูเอ็น หากแต่จะต้องมีคำตอบที่ชัดเจนว่า ถ้ากระทำภายใต้มติดังกล่าวแล้ว รัฐบาลไทยจะแบกค่าใช้จ่ายที่เกิด

ขึ้นทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจอย่างไร เพราะท้ายที่สุดแล้วสิ่งที่จะต้องตระหนักไว้เสมอ ก็คือ เรื่องราวทั้งหมดเกิดขึ้นบนผืนแผ่นดินไทย และปัญหาไม่ได้ถูกโยกย้ายออกไปไหน ซึ่งไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นก็ตาม สังคมไทยย่อมจะต้องเป็นผู้รับผลพวงดังกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

3) การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปเกี่ยวข้องต้องมีทิศทางทางการเมืองที่ชัดเจนกำกับ เพราะแนวทางการปฏิบัติในปัญหาความมั่นคงที่ละเอียดอ่อนเช่นนี้ ฝ่ายการเมืองควรจะเป็น “ผู้กำกับ” และไม่ควรปล่อยให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการเอง ตลอดรวมถึงเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติจะต้องไม่เล่นบท “นักสัมภาษณ์” เพื่อเป็นข้อมูลให้แก่สื่อ แต่ควรปล่อยให้ฝ่ายการเมืองเป็นผู้แถลง และขณะเดียวกันจะต้องตระหนักว่า ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น ฝ่ายการเมืองจะต้องเป็น “ผู้รับผิดชอบ” เพราะเรื่องเช่นนี้เป็นปัญหาระดับนโยบาย

ตัวอย่างเช่นเจ้าหน้าที่ตำรวจในฐานะเจ้าพนักงานผู้จับกุม อาจจะไม่รู้สึกถึงความละเอียดอ่อนของปัญหา จึงมักจะแถลงเอง หรือบางครั้งไปไกลจนถึงให้สัมภาษณ์ว่าจะเรียกทูตของประเทศที่เกี่ยวข้องมาให้ปากคำแก่ตำรวจไทย เป็นต้น ซึ่งผู้ที่มีความรู้ด้านกฎหมายระหว่างประเทศ หรือผู้ที่เข้าใจในเรื่องเช่นนี้ ย่อมจะตอบได้ว่าคำแถลงของตำรวจเช่นนั้น ไม่น่าจะเป็นเรื่องที่ถูกต้องในแบบแผนพิธีทางการทูตเท่าใดนัก และอาจจะส่งผลกระทบต่อรัฐบาลไทยได้ว่า ทำไมปล่อยให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติออกมาแถลงโดยไม่มีทิศทางทางการเมืองกำกับ เพราะจะว่าเป็นความจงใจของรัฐบาล ก็คงไม่ใช่

นอกจากนี้การเข้าไปดำเนินการจะต้องตระหนักว่า การปฏิบัติกรของตำรวจไม่ใช่ “การจับบ่อน” จะปฏิบัติต่อการจับอาวุธที่เกิดขึ้นในลักษณะของการจับบ่อนไม่ได้ เพราะความละเอียดอ่อนของปัญหามีความแตกต่างกันอย่างมาก อีกทั้งถ้ากล่าวหาว่าผู้กระทำความผิดสำแดงเท็จ สิ่งที่ต้องกระทำก็คือการเปรียบเทียบปรับ และผลักดันออกนอกประเทศ เพราะเป้าหมายของสินค้าไม้มันมีจุดหมายปลายทางอยู่ที่ประเทศไทย และค่าปรับสำแดงเท็จสูงสุดก็เพียง 50,000 บาท

4) การตั้งข้อหาก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่นำคิดทั้งในทางกฎหมายและการเมืองระหว่างประเทศ เพราะการจับกุมเกิดขึ้นโดยใช้มัดติของสหประชาชาติ แต่การตั้งข้อหาใช้ข้อกล่าวหาของกฎหมายไทยคือ การมีอาวุธสงครามไว้ในครอบครอง (อาวุธและเครื่องกระสุน)

แต่หากตัดข้ออ้างของมติดูเหินออกไป จะเห็นถึงความซับซ้อนในปัญหาข้อกฎหมาย เพราะโดยหลักกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว อากาศยานเป็นพื้นที่ในความ

ควบคุมของรัฐเจ้าของสัญชาติของเครื่องบิน เจ้าหน้าที่ของไทยใช้อำนาจของรัฐเจ้าของสนามบินในการเข้าตรวจค้นและจับกุม และเป็นผู้ที่นำอาวุธออกจากอากาศยานมาไว้ในอาณาเขตของรัฐไทย แต่ผู้ขนส่งอาวุธไม่ใช่ผู้ที่นำอาวุธเข้ามาในราชอาณาจักรไทย หากเป็นการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยเอง ในกรณีเช่นนี้น่าคิดว่า การตั้งข้อหาว่าพวกเขาครอบครองอาวุธสงครามซึ่งมีความผิดตามกฎหมายภายในของไทยนั้น จะเป็นปัญหาเช่นนั้นจริงหรือไม่

ประเด็นนี้แตกต่างโดยสิ้นเชิงกับกรณีการจัดการกับอากาศยานที่ถูกจี เพราะพฤติกรรม “สลัดอากาศ” เปิดโอกาสให้รัฐเจ้าของสนามบินเข้าจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้นสิ่งที่น่าจะต้องคิดในอนาคตก็คือ การกระทำความผิดที่เกิดจากมติข้อกำหนดของสหประชาชาตินั้น จะนำมาฟ้องร้องในกฎหมายภายในของรัฐได้หรือไม่อย่างไร

5) ประเด็นกรณีของผู้รับสินค้า ซึ่งข้อมูลในเบื้องต้นที่ปรากฏในสื่อไทยนั้น รายงานว่า อากาศยานมีจุดหมายไปศรีลังกา แต่ถ้าพิจารณาด้วยหลักเหตุผลแล้ว ศรีลังกาไม่น่าจะใช้จุดหมายสุดท้ายของเครื่องบิน อย่างน้อยสงครามกลางเมืองในศรีลังกาก็สงบลงแล้ว ประกอบกับดูจากลักษณะของอาวุธแล้วก็เป็นอาวุธสงครามโดยตรง ที่ใช้เพื่อการรบไม่ใช่อาวุธในลักษณะของการก่อการร้าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดหลักของอาวุธซึ่งได้แก่ เครื่องบินจรวดขนาด 240 มม. และอาวุธต่อสู้อากาศยานบางส่วนแล้วก็น่าจะคาดเดาได้ว่า อาวุธเหล่านี้น่าจะมีจุดมุ่งหมายมุ่งไปสู่พื้นที่ที่มีการรบโดยตรง ซึ่งถ้าให้ลองเดา ทุกคนก็จะคาดเดาได้ว่า น่าจะเป็นตะวันออกกลางมากกว่าพื้นที่อื่นๆ

ถ้าอาวุธมีจุดหมายไปตะวันออกกลาง ก็น่าจะพอเห็นเค้าโครงของความยุ่งยากสำหรับไทยได้ไม่ยากนัก เพราะการกระทำเช่นนี้ย่อมจะถูกมองว่าไทยยังเป็น “ลูกสมุน” ของสหรัฐฯ เหมือนเช่นในยุคสงครามเย็น (ประเทศเพื่อนบ้านที่มีประสบการณ์เข้มข้นกับไทยในยุคสงครามเย็นก็มีทัศนคติเช่นนี้ด้วย) และยิ่งในยุค “สงครามต่อต้านการก่อการร้าย” ที่ดำเนินการโดยรัฐบาลอเมริกันด้วยแล้ว การกระทำของรัฐบาลไทยที่ขาดความละเอียดรอบคอบก็อาจจะกลายเป็นปัญหา ไม่ว่าจะเป็ผลที่เกิดขึ้นจากรัฐบาลหรือกลุ่มการเมืองในระดับต่ำกว่ารัฐบาลในตะวันออกกลางที่มองรัฐบาลไทยว่าเป็นเพียงพวก “โปรอเมริกัน” และทั้งจะทำให้การจัดความสัมพันธ์ของไทยกับรัฐในตะวันออกกลางในอนาคตเป็นปัญหามากขึ้น ซึ่งสถานะเช่นนี้อาจจะทำให้ไทยตกเป็นเป้าหมายของการตอบโต้จากฝ่ายที่เป็นปฏิปักษ์กับสหรัฐฯ ได้ง่ายขึ้น

6) คำชื่นชมจากผู้นำสหรัฐอเมริกา ซึ่งอาจจะทำให้ผู้นำรัฐบาลไทยรู้สึกพึงพอใจ เพราะอย่างน้อยก็เป็นการยืนยันว่า รัฐบาลปัจจุบันมีฐานะเป็น “พันธมิตรที่

ใกล้ชิดยิ่ง” ของสหรัฐฯ และการจับกุมไม่ใช่เพียงมาจากข้อมูลข่าวกรองของสหรัฐฯ เท่านั้น หากแต่เมื่อรัฐบาลกรุงเทพฯ ดำเนินการไปตามความประสงค์ของสหรัฐฯ แล้ว ก็ได้รับ “คำชม” อย่างดียิ่งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐฯ ซึ่งคำชื่นชมในสถานการณ์การเมืองไทยเช่นนี้ อาจจะช่วยให้รัฐบาลกรุงเทพฯ สบายใจว่า อย่างน้อยรัฐบาลปัจจุบันก็น่าจะได้รับความสนับสนุนจากอสังค์ต้นในทางการเมืองด้วย

แต่สำหรับผู้ที่กังวลกับสถานการณ์แล้ว คำชื่นชมในที่สาธารณะเช่นนี้อาจจะเป็นเสมือน “เชือก” ที่ผูกนโยบายความมั่นคงไทยไว้กับสหรัฐฯ และเป็นการประกาศอย่างเปิดเผยว่า รัฐบาลไทยปัจจุบันเป็น “ผู้สนอง” รับนโยบายของสหรัฐฯ ซึ่งประเด็นเช่นนี้ เป็นความละเอียดอ่อนสำหรับการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยในอนาคตเป็นอย่างยิ่ง

7) การดำเนินการกับตัวอาวุธ ในช่วงต้นผู้นำรัฐบาลไทยออกมาสัมภาษณ์ว่าจะเอามาใช้เอง แต่เข้าใจว่าน่าจะถูกทักท้วง เพราะต่อมาได้เปลี่ยนเป็นจะต้องทำลายทิ้งตามข้อติของยูเอ็น ซึ่งแน่นอนว่าในกรณีนี้มีค่าใช้จ่ายทั้งในการเก็บรักษา และถ้าต้องทำลายก็ต้องมีค่าใช้จ่ายอีกส่วนหนึ่ง หรือหากอยากจะเก็บไว้ใช้เอง ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาอีกแบบหนึ่ง

แต่ไม่ว่าจะกระทำเช่นไร ย่อมจะมีผลกระทบต่อไทย ไม่ว่าจะมาจากกลุ่มผู้รับจ้างขนอาวุธ ประเทศต้นทางขนส่งอาวุธ (น่าจะเป็นเกาหลีเหนือ) ผู้รับปลายทาง (ไม่รู้แน่ชัดว่าเป็นใคร?) เพราะหากมองอาวุธในตลาดระหว่างประเทศ ก็น่าจะเป็นไปได้อย่างมากว่า น่าจะมีการจ่ายค่าอาวุธแล้ว แต่ผู้รับปลายทางไม่ได้สินค้า ไม่ใช่เพราะผู้ส่งไม่ทำตามสัญญาแต่เพราะถูกขัดขวางจากรัฐบาลของประเทศในเส้นทางการบิน (ยังไม่นับรวมข่าวลือที่ปรากฏในสื่อไทยว่า เครื่องบินขนส่งอาวุธลำนี้ถูกบังคับให้ลงในประเทศไทย)

8) ถ้ามีข้อมูลข่าวกรองตั้งแต่ต้นว่าเครื่องบินขนส่งอาวุธ ก็อาจจะต้องคิดเป็นบทเรียนสำหรับอนาคตว่า แล้วถ้าเป็นอาวุธที่มีอำนาจการทำลายสูง (WMD) การให้ลงสนามบินดอนเมืองอาจจะมี “ความเสี่ยง” เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งกรณีเช่นนี้น่าจะให้ลงสนามบินอื่นที่ไม่อยู่ในเขตเมือง (เช่นสนามบินอู่ตะเภา) ซึ่งก็อาจจะทำให้ปฏิบัติการควบคุมอากาศยานเป็นไปได้ง่ายขึ้น หรืออาจจะเป็นข่าวได้น้อยลงกว่าที่เป็นอยู่ด้วย

หากคิดไปในอนาคต ปัญหาการจับกุมอากาศยานขนอาวุธเช่นนี้เป็นบทเรียนที่ดีสำหรับการบริหารจัดการความมั่นคงไทยในปี 2553 อย่างน้อยก็เป็นการเตือนสติว่า การจัดการกับปัญหาความมั่นคงระหว่างประเทศต้องมีความละเอียดรอบคอบทั้งในการคิดและในการปฏิบัติ...คิดเอง ทำเอง โดยไม่ประสีประสาไม่ได้ !

[7]

ความทรงจำที่สูญหาย 2552 :
ผลกระทบความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา 2553

“เราทุกคนรู้ว่านายกรัฐมนตรีนั้นแต่งงานกับความจริง
แต่ก็เหมือนกับคู่สมรสหลาย ๆ คู่ในบางเวลาที่ต้องอยู่แยกจากกัน”

Saki (1870-1916)

นักเขียนชาวสกอตต์

The Unbearable Bassington (1912)

หากย้อนกลับไปลองทบทวนดูวิกฤตการณ์ความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชาที่เกิดขึ้นจากประเด็นปราสาทพระวิหารจากต้นปี 2551 เป็นต้นมาจวบจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าในวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น มีข้อถกเถียงที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ทั้งในกรอบเวลาของอดีตและปัญหาในระยะใกล้ ซึ่งข้อถกเถียงเช่นนี้ควรที่จะต้องทำความเข้าใจและทำความเข้าใจร่วมกัน เพราะหากเราไม่ยอมรับถึงความจริงที่เกิดขึ้นแล้ว นโยบายต่างประเทศของไทยในกรณีไทย-กัมพูชาที่เกิดขึ้น จะกลายเป็นเพียงการ “นั่งเทียน” เพื่อสร้างจินตนาการเอาเองโดยไม่นำพาคือข้อเท็จจริง ซึ่งนโยบายเช่นนี้ไม่น่าจะเป็นประโยชน์ต่ออนาคตของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง และที่สำคัญก็คือไม่น่าจะทำให้ความต้องการของไทยที่ถูกสร้างจากจินตนาการดังกล่าวสำเร็จได้ดังหวัง หรืออย่างมากก็เป็นเพียง “ความหวังที่เลื่อนลอย” ในนโยบายต่างประเทศไทย

ดังนั้นหากพิจารณาประเด็นต่างๆ ในทางประวัติศาสตร์ที่ควรจะต้องทำความเข้าใจจะเห็นได้ว่ามีหัวข้อสำคัญ 4 เรื่อง ได้แก่

1) พันธกรณีจากสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส

ประเด็นนี้เป็นเรื่องสำคัญที่กลุ่มเรียกร้องเอาปราสาทพระวิหารคืน หรือกลุ่ม “ชาตินิยมสุดขั้ว” ใช้เป็นหัวข้อสำคัญในการเคลื่อนไหวทางการเมือง เพื่อต้องการให้เกิดความเข้าใจว่า รัฐบาลของกษัตริย์สยามและของประธานาธิบดีฝรั่งเศสไม่เคยให้สัตยาบันในสนธิสัญญาที่ทำกันขึ้นในอดีต ประเทศไทยในปัจจุบันจึงสามารถที่จะเรียกร้องเอาดินแดนคืนจากที่เคยเสียให้แก่ฝรั่งเศสใน 3 กรณีที่สำคัญคือ

1. การสละอำนาจอธิปไตยของสยามเหนือราชอาณาจักรลาว ตลอดรวมถึง
เกาะแก่งต่างๆ ในลำน้ำโขง จากสนธิสัญญา ค.ศ. 1893 (พ.ศ. 2436)

2. การครอบครองดินแดนของฝรั่งเศสจาก “ไซยะบูลี” ไปถึงจำปาศักดิ์ เมือง
มโนไพรไปจนสุดเทือกเขาพนมดงรัก ตามอนุสัญญา ค.ศ. 1904 (พ.ศ. 2446/47)

3. การแลกมณฑลบูรพาภิกับด่านซ้าย ตราด และเกาะทั้งหลายด้านในจาก
เกาะกูดและแหลมสิง ตามสนธิสัญญา ค.ศ. 1907 (พ.ศ. 2449/50)

กลุ่มชาตินิยมสุดขั้วมักจะเชื่อว่าความตกลงทั้ง 3 ฉบับ เป็นเสมือนความตกลง
ลอยๆ ที่ไม่มีผลผูกมัดรัฐบาลไทย ดังนั้นประเทศไทยในวันนี้จึงน่าจะเอาปราสาท
พระวิหารกลับคืนมาได้ หรือข้อเรียกร้องของบางกลุ่มก็ไปไกลถึงขนาดที่เอามณฑลบูรพา
คืน เพราะถือว่าไทยในปัจจุบันยังคงเป็น “เจ้าของ” ดินแดนเหล่านี้อยู่

กระบวนการคิดเช่นนี้ดูจะละเลยกับความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์ที่ผู้ปกครอง
ในฐานะของ “องค์อธิปัตย์แห่งรัฐ” ของทั้งสองฝ่ายได้ทำความตกลงระหว่างกันเพื่อยุติ
ปัญหาที่เกิดขึ้น และแม้สยามจะต้องสละสิทธิในการครอบครองดินแดนบางส่วน แต่ก็
ดำเนินไปเพื่อรักษาสถานะของสยาม อีกทั้งในความตกลงแต่ละฉบับก็มีข้อความที่ชัดเจน
ถึงการแสดงออกถึงเจตนารมณ์ในการตกลงทำสัญญา หรือในหนังสือสัญญาฉบับ ร.ศ.
125 (ค.ศ. 1907) ก็ได้กล่าวถึงการแลกหนังสือสัญญาฉบับที่ได้รับการให้สัตยาบันต่อกัน
แล้ว เป็นต้น

เรื่องราวทั้งหมดเป็น “ประเด็นที่ยุติแล้ว” เพราะเรื่องเหล่านี้ได้จบแล้วใน
ประวัติศาสตร์ การรื้อฟื้นสนธิสัญญาเดิมเพื่อใช้ในการอ้างสิทธิไม่น่าจะเป็นเรื่องที่เป็นไปได้
เท่าใดนัก นอกจากนี้ประเด็นสำคัญในกรณีนี้ที่สังคมไทยอาจจะไม่ตระหนักก็คือ จากคำ
ตัดสินของคณะกรรมการประนอมฝรั่งเศส-ไทยในวันที่ 27 มิถุนายน 2490 (ค.ศ.
1947) ก็ได้ยืนยันในประเด็นสำคัญดังนี้

1. ไม่สนับสนุนคำเรียกร้องของชาวไทยต่ออาณาเขตลานช้างและเกี่ยวกับ
เส้นเขตแดนไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศสในดินแดนลานช้าง (ไม่แก้ไขอนุสัญญา ค.ศ. 1904)

2. ไม่สนับสนุนคำเรียกร้องของไทยต่ออาณาเขตฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง (ไม่แก้ไข
สนธิสัญญา ค.ศ. 1893)

3. ไม่สนับสนุนคำเรียกร้องของไทยในกรณีจำปาศักดิ์ (ไม่แก้ไขอนุสัญญา ค.ศ.
1904)

4. ไม่สนับสนุนคำเรียกร้องของไทยในกรณีพระตะบอง (ไม่แก้ไขอนุสัญญา ค.ศ.
1907)

2) การปักปันเขตแดน

การเคลื่อนไหวแล้วเรียกร่องเอาปราสาทพระวิหารคืนนั้น มีคำอธิบายประการหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เสมอก็คือ เจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสในฐานะผู้ครอบครองอินโดจีนกระทำการปักปันเขตแดนระหว่างสยามกับอินโดจีนฝรั่งเศสฝ่ายเดียว โดยไม่มีเจ้าหน้าที่ของสยามเข้าร่วมแต่อย่างใด จึงทำให้แผนที่ปักปันมีลักษณะที่ฝ่ายฝรั่งเศสได้เปรียบอย่างมาก

ในความเป็นจริง การปักปันเขตแดนดำเนินการโดยคณะกรรมการผสม ดังจะเห็นได้ว่าในอนุสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1904 ได้ระบุให้ทั้งสองประเทศจัดทำรายชื่อของ “คณะกรรมการผสม” (The Mixed Commission of Delimitation of the Frontiers) ขึ้น เพื่อการปักปันเขตแดน โดยผู้แทนของฝรั่งเศสได้แก่ พันตรีแบร์นาร์ (Fernand Bernard) [ได้รับการเลื่อนยศเป็นพันโท เมื่อดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการฝ่ายฝรั่งเศส] และผู้แทนฝ่ายไทยได้แก่ พลเอก หม่อมชาติเดชอุดม

อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนเรื่องราวของคณะกรรมการผสมในการปักปันเขตแดน กระจัดกระจายอยู่ตามแหล่งต่างๆ หรือในหนังสือเรื่องสัมพันธ์ทางอาณานิคมของประเทศไทยกับประเทศสยาม พ.ศ. 2223-2450 กรมศิลปากร (2544) ก็มีส่วนที่ว่าด้วยเรื่องภารกิจของพันโทแบร์นาร์อยู่ไม่มากนัก (หนังสือนี้เป็นบันทึกของนายทหารฝรั่งเศส จัดพิมพ์โดยกระทรวงกลาโหมฝรั่งเศส และแปลโดย นันทพร บรรลือสินธุ์) แต่ก็ยืนยันให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ผู้นำสยามไม่ได้ปล่อยให้ฝ่ายฝรั่งเศสปักปันเขตแดนเอง หากแต่เป็นการดำเนินการโดยมีนายทหารของสยามเข้าร่วมด้วย ซึ่งผลของการปักปันได้จัดทำเป็นแผนที่ 11 ระวัง (จะแบ่งเป็นพื้นที่ส่วนเหนือ 5 ระวังและส่วนใต้อีก 6 ระวัง) และรัฐบาลสยามในขณะนั้นได้ขอให้ทางฝ่ายฝรั่งเศสจัดพิมพ์แผนที่ทั้ง 11 ระวังเพิ่มอีกอย่างละ 50 ชุด เพื่อแจกจ่ายแก่ประเทศต่างๆ (ดูจดหมายลงวันที่ 20 สิงหาคม 1908 จากคณะผู้แทนไทยที่กรุงปารีสถึงกระทรวงการต่างประเทศที่กรุงเทพฯ)

3) อนุสัญญากรุงโตเกียว 1941

ประเด็นประวัติศาสตร์อีกกรณีหนึ่งที่ถูกหยิบยกขึ้นมาในการสนับสนุนการเอาปราสาทพระวิหารคืนก็คือ การอ้างสิทธิ์ที่ไทยได้รับมาจากอนุสัญญากรุงโตเกียว ค.ศ. 1941 (พ.ศ. 2484) อันเป็นผลมาจากสงครามอินโดจีน 2483-84 ซึ่งญี่ปุ่นได้เข้ามาเป็น “ผู้ไกล่เกลี่ย” ทำให้ไทยได้รับดินแดนในส่วนที่เคยสูญเสียให้แก่ฝรั่งเศสกลับคืนมา 3 ส่วนหลักได้แก่ 1) มณฑลบูรพา 2) แคว้นจัมปาซัคคี และ 3) ดินแดนฝั่งขวาของแม่น้ำโขงด้านหลวงพระบาง

กลุ่มที่อ้างสิทธิ์ของไทยจากอนุสัญญาโตเกียวจะไม่ตระหนักว่า รัฐบาลและ

รัฐสภาไทยได้ประกาศถึงการเป็นโมฆะของอนุสัญญาโตเกียวไปแล้วในเดือนมิถุนายน 2489 (1946) ดังข้อความที่ปรากฏใน “ข้อเสนอระเบียบระหว่างไทยกับฝรั่งเศส” (เสนอต่อรัฐสภาไทยในวันที่ 17 มิถุนายน 2489) ในขณะเดียวกันรัฐบาลไทยในขณะนั้นก็ได้รับสัญญาอย่างชัดเจนว่า ประเทศสัมพันธมิตรไม่ว่าจะเป็นอังกฤษ สหรัฐอเมริกา หรือแม้แต่จีนขณะชาติก็ไม่มีทำที่สนับสนุนการครอบครองดินแดนของไทย เพราะต้องการเห็นการกลับสู่ “การรักษาสถานภาพเดิม” (status quo) ซึ่งก็คือการถอยกลับสู่สถานะของเส้นเขตแดนเดิมเช่นที่เป็นอยู่ก่อนการเกิดขึ้นของสงครามโลกครั้งที่ 2

ในที่สุดแล้วในคำคืนของวันที่ 16 ตุลาคม 2489 หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ นายกรัฐมนตรีขณะนั้นก็ได้ประกาศทางวิทยุกระจายเสียงแก่ชาวไทยทั่วประเทศถึงการตัดสินใจของรัฐบาลในการส่งมอบดินแดนคืนให้แก่ฝรั่งเศส เรื่องดังกล่าวข้างต้นยืนยันอย่างชัดเจนถึง “การเป็นโมฆะ” ของอนุสัญญาโตเกียว และไทยได้คืนดินแดนที่ได้มาจากสงครามอินโดจีนให้แก่ฝรั่งเศสไปเรียบร้อยแล้ว ซึ่งการตัดสินใจดังกล่าวก็เพื่อเปิดโอกาสให้ความสัมพันธ์ไทยกับฝรั่งเศสในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 กลับคืนสู่ภาวะปกติ และที่สำคัญก็คือ จะเป็นช่องทางที่ไทยจะสมัครเข้าเป็นสมาชิกของสหประชาชาติ โดยไม่ต้องเผชิญกับการขัดขวางของฝรั่งเศส

4) อนุสัญญากรุงวอชิงตัน 1946 และข้อยุติกรุงวอชิงตัน 1947

หลังจากการสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่ 2 ปัญหาการครอบครองดินแดนที่ไทยได้ผนวกเข้ามาจากกรณีสงครามอินโดจีนในปี 2484 (1941) และสิ้นสุดลงด้วยความตกลงในอนุสัญญาโตเกียวนั้น ได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายทางการทูตของไทยในยุคหลังสงครามอย่างมาก ด้านหนึ่ง การได้มาซึ่งดินแดนดังกล่าวถูกมองว่าเป็นเพราะการมีความใกล้ชิดระหว่างไทยกับญี่ปุ่น หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ มองว่าญี่ปุ่นใช้อำนาจบังคับยึดดินแดนในครอบครองของฝรั่งเศสให้ไทย เพื่อสนองตอบต่อผลประโยชน์ทางยุทธศาสตร์ของญี่ปุ่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และอีกด้านหนึ่งเป็นเพราะสัมพันธมิตรเป็นฝ่ายชนะสงคราม และฝรั่งเศสก็เป็นหนึ่งในมหาอำนาจพันธมิตร ประกอบกับนโยบายของมหาอำนาจหลักในขณะนั้นได้แก่ อังกฤษและสหรัฐอเมริกา ไม่เห็นด้วยกับการปรับเส้นอาณาเขตของไทย เพราะต้องการให้สถานะของดินแดนกลับสู่ “สถานภาพเดิม”

ดังนั้นเมื่อสงครามโลกสิ้นสุดพร้อมกับชัยชนะของสัมพันธมิตร รัฐบาลไทยเองก็ตระหนักอย่างมากถึงปัญหาที่จะเกิดจากการครอบครองดินแดนที่ได้มาในภาวะสงคราม ซึ่งนอกจากจะมีดินแดนในส่วนของอินโดจีนแล้ว ก็ยังมีในส่วนของจังหวัดด้านเหนือของมลายา (กลันตัน ตรังกานู ไทรบุรี และปะลิส) และพื้นที่แคว้นไทยใหญ่ (แถบเชียงตุง

และเมืองพาน) ซึ่งไทยได้รับมอบจากญี่ปุ่นในปี 2486

อย่างไรก็ตาม ปัญหาเฉพาะหน้าของยุคหลังสงครามยังคงเป็นปัญหาความสัมพันธ์กับฝรั่งเศส ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับดินแดนที่ไทยได้มาในช่วงปี 2484 จากความตกลงในอนุสัญญาโตเกียว ซึ่งผลของการผลักดันจากสหรัฐฯ และอังกฤษในนโยบาย “กลับสู่สถานภาพเดิม” ทำให้ในที่สุดแล้ว รัฐบาลไทยได้มีท่าทีประนีประนอมด้วยการยอมลงนามในอนุสัญญากรุงวอชิงตัน ในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2489 ที่กรุงวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา ซึ่งสาระสำคัญปรากฏอยู่ในข้อ 1 ของอนุสัญญาดังกล่าวคือ การยกเลิกอนุสัญญากรุงโตเกียว (อนุสัญญากรุงโตเกียว) และให้ถือว่า “สถานภาพก่อนอนุสัญญานั้นเป็นอันกลับสถาปนาขึ้น”

นอกจากนี้ความตกลงนี้ยังระบุอย่างชัดเจนในข้อ 2 ว่า “ประเทศฝรั่งเศสจะไม่คัดค้านอีกต่อไปในการที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นสมาชิกแห่งสหประชาชาติ” ผลที่เกิดขึ้นก็คือ “อาณาเขตดินแดนที่มีบัญญัติไว้ในอนุสัญญาดังกล่าว (อนุสัญญากรุงโตเกียว) จึงจะได้โอนให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายฝรั่งเศส...” และทั้งยังได้จัดตั้ง “คณะกรรมการประนีประนอม” ขึ้น โดยมีหน้าที่สำคัญในการ “พิจารณาความทางเชื้อชาติ ภูมิศาสตร์ และเศรษฐกิจของภาคี ในการสนับสนุนการแก้ไขหรือยืนยันข้อความแห่งสนธิสัญญาฉบับวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1893 อนุสัญญาฉบับวันที่ 13 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1904 และสนธิสัญญาฉบับวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ. 1907” (คงตัวสะกดไว้ดังเดิมตามข้อความในอนุสัญญาฯ) [คณะกรรมการฯ ประกอบด้วยผู้แทนของรัฐเป็นกลาง 3 คน และผู้แทนของรัฐคู่กรณีฝ่ายละ 2 คน รวมทั้งหมด 7 คน]

ผลจากการประชุมของคณะกรรมการฯ ได้ชี้ขาดจากการประชุมที่กรุงวอชิงตัน ในวันที่ 27 มิถุนายน 2490 (1947) โดยไม่สนับสนุนคำเรียกร้องของไทยในกรณีต่างๆ ซึ่งก็คือการคงไว้ซึ่งความตกลงเดิมที่ได้กระทำแล้วในปี 1893, 1904 และ 1907 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ คำตัดสินของคณะกรรมการฯ ทำให้เส้นเขตแดนสยามถอยกลับสู่สถานะเดิมเช่นที่เคยเป็นมาในสมัยของรัชกาลที่ 5 นั้นเอง (ดูรายละเอียดบางส่วนใน ข้อ 1)

ความหลงลืม !

ประเด็นทั้ง 4 ที่กล่าวแล้วในข้างต้น ว่าที่จริงไม่เป็นเป็นอะไรมากกว่า “ความหลงลืมทางประวัติศาสตร์” ที่เกิดขึ้นในปี 2551-2552 และทำให้กลุ่มผู้เรียกร้อง “เอาปราสาทพระวิหารคืน” หรือ “เอามณฑลบูรพาคืน” ยังเชื่อว่าอธิปไตยของไทยยังคงดำรงอยู่เหนือดินแดนดังกล่าว แต่ถ้าพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า การเคลื่อนไหวของ

พวกเขาเป็นเพียงการอ้างสิทธิ์บนจินตนาการที่ไร้ข้อมูลสนับสนุน ที่เชื่อว่า “สยามยังคงมีอธิปไตยเหนือดินแดนในอินโดจีนบางส่วน” ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว รัฐอาณานิคมในอินโดจีนได้รับเอกราชจากเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสแล้ว ทั้งยังดำรงฐานะของการเป็น “รัฐผู้สืบสิทธิ์” จากสิ่งที่เกิดขึ้นและยุติลงแล้วจากความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับฝรั่งเศสในสมัยรัชกาลที่ 5

ประเด็นสุดท้ายจึงดูจะเป็นความหลงลืมที่สำคัญก็คือ ลืมไปว่าประเทศเพื่อนบ้านล้วนดำรงฐานะเป็น “รัฐอธิปไตย” เฉกเช่นประเทศไทยในปัจจุบัน การอ้างสิทธิต่างๆ จึงควรต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ มิใช่เป็นการเคลื่อนไหวที่อาศัยเพียง “จินตนาการที่ไร้ความทรงจำ” เป็นเครื่องมือของการปลุกกระดม อันจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทยกับกัมพูชาในปี 2553 อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ !

[8]

การบริหารจัดการวิกฤต : ปัญหาความมั่นคงไทย 2553

“เป็นความผิดพลาดอย่างยิ่งที่เชื่อว่า โลกเริ่มต้นเมื่อพรรคการเมืองใดพรรคหนึ่ง หรือรัฐบุรุษคนใดคนหนึ่งเข้ามาบริหารประเทศ ในความเป็นจริง โลกเริ่มต้นมานานแล้ว”

เซอร์วินสตัน เชอร์ชิล

9 พฤศจิกายน 2494

ในสถานการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจในปี 2552 หากพิจารณาให้ดีจะเห็นว่ามื่อการ “วิกฤตทับซ้อน” ที่มีปัญหาความมั่นคงของประเทศเกิดขึ้นคู่ขนานกันในหลายมิติ กล่าวคือโดยทั่วไปแล้วเรามักจะมองเห็นแต่วิกฤตทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ และไม่ค่อยตระหนักว่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นทั้งหลายนี้กำลังนำพาประเทศไปสู่ “วิกฤตความมั่นคง” อีกส่วนหนึ่งอย่างน่าเป็นห่วง ซึ่งการต้องเผชิญกับปัญหาหลากหลายและทับซ้อนกันเช่นนี้ จึงต้องการการบริหารจัดการปัญหาความมั่นคงที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ปัญหาต่างๆ บรรเทาเบาบางลงได้

ดังนั้น หากพิจารณาประเด็นต่างๆ ที่รัฐบาลจะต้องเผชิญในปี 2553 ในบริบท

ของการบริหารจัดการนั้น อาจแยกปัญหาได้ 5 เรื่องใหญ่คือ

1) ปัญหาความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Economic Security)

วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจไม่ใช่สิ่งที่รัฐบาลและสังคมไทยไม่เคยเผชิญมาก่อน ตัวแบบของปัญหาที่เกิดขึ้นจากการลดค่าเงินบาทของรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 ถือเป็นจุดเริ่มต้น วิกฤตเศรษฐกิจเอเชียที่เริ่มต้นขึ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจไทยเป็นตัวแบบที่แสดงให้เห็นถึงปัญหาเศรษฐกิจมหภาคที่ขยายตัวจนกลายเป็นวิกฤตการณ์ขนาดใหญ่ทั่วทั้งเอเชีย แต่แม้กระนั้นก็ถือกันว่าเป็นวิกฤตในระดับภูมิภาค ดังจะเห็นได้จากคำเรียกว่าเป็น “วิกฤตเงินเอเชีย” เป็นต้น

ในปี 2551-2552 วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับปัญหาอสังหาริมทรัพย์ในสหรัฐอเมริกา และขยายตัวไปสู่ยุโรปและญี่ปุ่น มีลักษณะเป็น “วิกฤตการเงินโลก” อย่างแท้จริงเพราะปัญหาเริ่มต้นจากรัฐมหาอำนาจที่มีระบบเศรษฐกิจขนาดใหญ่ที่มีฐานะเป็น “หัวรถจักร” ที่ลากจูงเศรษฐกิจโลก ดังนั้นเมื่อเกิดวิกฤตเช่นนี้ขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อชีวิตทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นผลจากการหดตัวของตลาดภายนอก การลดลงของนักท่องเที่ยว เป็นต้น

เราอาจจะกล่าวได้ว่า เรื่องราวเช่นนี้เป็นผลของปัจจัยภายนอกที่รัฐบาลไทยไม่อาจควบคุมได้ แต่สิ่งที่ทำภายในท่ามกลางปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ รัฐบาลจะบริหารจัดการวิกฤตที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างไร

รัฐบาลในปี 2552 พยายามแก้วิกฤตด้วยการแสวงหาเงินกู้จากภายนอกเพื่อนำมาลงทุนภายในประเทศเป็นมูลค่าถึง 8 แสนล้านบาท ภายใต้โครงการ “แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง” ซึ่งถูกจัดแบ่งเป็นรายละเอียดประมาณ 20,000 โครงการ และผลของการกู้เงินเป็นจำนวนมากจากต่างประเทศเช่นนี้ เป็นเสมือนการเล่น “เกมเสี่ยง” เพราะก่อให้เกิดภาระอย่างหนักแก่ระบบการคลังของประเทศ ที่แม้จะไม่มีเงินกู้ดังกล่าวก็มีรายการที่ต้องชำระดอกเบี้ยสูงถึง 1.5 แสนล้านบาท ซึ่งหากต้องนำเอาดอกเบี้ยจากเงินกู้ 8 แสนล้านบาทเข้ามารวมด้วยแล้ว ก็จะกลายเป็นภาระดอกเบี้ยขนาดใหญ่

แนวทางเช่นนี้ชวนอยู่บน “เกมเสี่ยง” ที่เชื่อว่าเศรษฐกิจโลกจะเริ่มฟื้นตัวได้ในปี 2553 และขณะเดียวกันเศรษฐกิจไทยก็จะฟื้นตัวคู่ขนานกันไป แต่ถ้าความหวังดังกล่าวไม่เป็นความจริง เพราะเศรษฐกิจโลกยังมีความเปราะบางอยู่มากเช่นเดียวกับเศรษฐกิจไทยเอง ก็จะทำให้การบริหารจัดการปัญหาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของไทยกลายเป็นวิกฤตที่หนักหน่วงยิ่งขึ้นได้ในปี 2553

นอกจากวิกฤตการณ์ขนาดใหญ่ ปัญหาการบริหารจัดการเศรษฐกิจมหภาคของ

ไทยในปี 2552 ยังต้องพบกับความท้าทายใหม่จากกรณีมาบตาพุด ผลจากคำตัดสินของศาลปกครองทำให้การลงทุนถึง 76 โครงการที่มาบตาพุดต้องหยุดชะงักทันที และจนบัดนี้ก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนว่า รัฐบาลจะจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ของการพัฒนาทางเศรษฐกิจกับสิ่งแวดล้อมอย่างไร หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างความมั่นคงทางเศรษฐกิจกับความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องถือว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับรัฐบาลไทย และสังคมไทยด้วยเช่นกัน และเป็นโจทย์ที่จะต้องคิดกันอย่างจริงจังในปี 2553 ก่อนที่ปัญหาที่มาบตาพุดจะกลายเป็นปัจจัยแห่งความเสี่ยงอย่างสำคัญต่ออนาคตของเศรษฐกิจไทย

ผลจากกรณีเช่นนี้ทำให้เกิดการชะลอตัวของการลงทุน และกลุ่มทุนบางส่วนเริ่มตัดสินใจแสวงหาฐานการผลิตใหม่นอกประเทศไทย ซึ่งก็จะส่งผลให้การลงทุนของรัฐบาลในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศเป็นไปได้ยากมากขึ้น และผลของคำตัดสินเช่นนี้อาจจะถูกนำไปใช้เป็น “ตัวแบบ” ของการเรียกร้องในพื้นที่ที่มีการลงทุนทางเศรษฐกิจขนาดใหญ่อื่นๆ อีกด้วย

2) ปัญหาความมั่นคงชายแดน (Border Security)

ความมั่นคงชายแดนเป็นประเด็นที่มีความชัดเจนมากขึ้นว่าเป็นหนึ่งในปัญหาความมั่นคงไทยที่สำคัญในอนาคต ดังจะเห็นได้จากพัฒนาการของปัญหาที่ก่อตัวขึ้นกรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกในปี 2550 และปัญหาดังกล่าวได้ขยายตัวจนกลายเป็นความขัดแย้งใน 2 ส่วนคือ ในส่วนหนึ่งเป็นปัญหาที่ผูกโยงอยู่กับความขัดแย้งทางการเมืองภายในของไทย เมื่อมีการก่อตัวของ “กระแสชาตินิยม” ที่เชื่อว่าปราสาทพระวิหารยังคงเป็นของไทย และต้องการเอาปราสาทคืนให้ได้ จนนำไปสู่ “วิกฤตการณ์ปราสาทพระวิหาร” ในการเมืองไทยในปี 2551-2552 และถือว่าเป็นประเด็นหลักเรื่องหนึ่งที่ทำให้รัฐบาลสมัคร สุนทรเวช ต้องสิ้นสภาพลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีแถลงการณ์ไทย-กัมพูชา (แถลงการณ์พดล)

ในอีกด้านหนึ่ง กระแสชาตินิยมได้นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่แต่เพียงมีการดำเนินกัมพูชาอย่างรุนแรงในเวทีการประท้วงในไทยเท่านั้น แต่พวกเขายังประสบความสำเร็จอย่างสำคัญทั้งการโค่นล้มรัฐบาลสมชาย วงศ์สวัสดิ์ และการนำเอาแกนหลักของกลุ่มเรียกร้องปราสาทพระวิหารคืนขึ้นเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งผลที่ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็คือ ความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชาที่ทรุดต่ำลง และมีแนวโน้มที่ปัญหาจะขยายตัวมากขึ้นเรื่อยๆ เช่นในปี 2552 ได้มีความพยายามของกลุ่มดังกล่าวที่บุกเข้าไปในพื้นที่ทับซ้อน

จนเกิดการปะทะกันกับประชาชนในพื้นที่ในกรณีภูมิลอน

นอกจากนี้ในอีกด้านหนึ่ง คำกล่าวของนายกรัฐมนตรีสุนเซ็นในความสัมพันธ์ ส่วนตัวกับอดีตนายกรัฐมนตรีไทยได้กลายเป็นจุดหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญของปี 2552 ถ้าจะกล่าวว่าเป็นนายฯ สุนเซ็น “ตบหน้าไทย” จากคำพูดดังกล่าว ว่าที่จริงก็คงไม่ต่างกับรัฐบาลไทย “ตบหน้ากัมพูชา” ด้วยการตั้งรัฐมนตรีต่างประเทศซึ่งเป็นที่รักที่ชอบกกล่าวคำ โจมตีผู้นำกัมพูชา ตลอดจนมีการนำผู้นำฝ่ายค้านของกัมพูชามาปราศรัยในไทย เป็นต้น ความตึงเครียดระหว่างรัฐบาลฟุ้งสูงชันจากวาทะโต้กันไปมา และรัฐธรรมนูญยืนยันทนอย่าง ชัดเจนจาก “เอกสารลับ” ของกระทรวงการต่างประเทศไทยที่ถูกเปิดเผยในช่วงปลายปี 2552 ซึ่งก็เท่ากับบ่งบอกถึงแนวโน้มของความสัมพันธ์ในปี 2553 ว่าจะยังคงเป็นปัญหา สำคัญต่อไป

อย่างไรก็ตามก็คงคาดเดาได้ไม่ยากว่า คำกล่าวของนายฯ สุนเซ็นจะกระตุ้น ให้ “กระแสชาตินิยม” หยิบยกเอามาเป็นประเด็นของการเคลื่อนไหวในการต่อต้าน กัมพูชา ปัญหาที่คือรัฐบาลจะบริหารจัดการเรื่องนี้อย่างไร หรือรัฐบาลจะปล่อยให้ “กลุ่ม เลือ่เหลือ่” ก่อกระแส “ชาตินิยมรุนแรง” จนกลายเป็นวิกฤตการณ์การเมืองภายใน และเป็นวิกฤตของความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา โดยมีภาพสะท้อนของความตึงเครียดตาม แนวชายแดนของประเทศทั้งสองเป็นรูปธรรมของปัญหา อีกทั้งเรื่องราวเช่นนี้ในที่สุดแล้ว จะบริหารจัดการจนสามารถควบคุมได้หรือไม่ เพราะมีเช่นนั้นแล้ว ก็อาจกลายเป็นปัจจัยที่ จะนำไปสู่การใช้กำลังทหารของรัฐสองฝ่ายได้ไม่ยากนัก

3) ปัญหาความมั่นคงภายใน (Internal Security)

นับตั้งแต่รัฐบาลปัจจุบันได้เข้ามาบริหารประเทศ พร้อมกับการประกาศว่าปัญหา การก่อความไม่สงบและความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเรื่องเร่งด่วนที่รัฐบาลจะ ต้องเข้ามาบริหารจัดการให้ได้ อีกทั้งในทางการเมือง ถือกันว่าพรรคประชาธิปัตย์ เป็น “พรรคภาคใต้” แต่เมื่อต้องเข้าเป็นรัฐบาลแล้ว ปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ดังกล่าว กลับไม่ได้ลดลง หรือแสดงให้เห็นอาการที่รัฐบาลสามารถควบคุมได้แต่อย่างใด ในทาง ตรงกันข้าม ความรุนแรงจากการก่อความไม่สงบยังคงดำเนินไปเป็นปกติ และยังเห็น ชัดเจนว่า กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบยังคงเป็นฝ่ายที่ “กุมความริเริ่ม” ในปฏิบัติการทางทหาร ได้มากกว่าฝ่ายรัฐ

ทิศทางการแก้ปัญหาของรัฐบาลปัจจุบันที่ชัดเจนได้แก่ ข้อเสนอในการจัดตั้ง องค์กรใหม่ในการบริหารจัดการในพื้นที่แทน ศอ.บต. แต่จนปัจจุบันองค์กรใหม่ (หรือที่ รู้จักกันในชื่อว่า “สบ.ชต.”) ก็ยังไม่เกิดขึ้น แม้คณะรัฐมนตรีจะมีมติเห็นชอบ

และผ่านร่างพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ในวันที่ 20 ตุลาคม 2552 ซึ่งก็เห็นได้ชัดเจนถึงความล่าช้า อันทำให้เห็นชัดเจนแล้วว่า ในที่สุดแล้วร่าง พรบ.องค์กรใหม่หรือ สบ.ชต. ก็ไม่สามารถออกเป็นกฎหมายได้ในปี 2552

นอกจากนี้ก็ไม่มี ความชัดเจนจากสถานการณ์การเมืองว่า รัฐบาลผสมปัจจุบันจะ ดำรงอยู่ได้ยาวนานเพียงใดในปี 2553 และในขณะเดียวกันนอกเหนือจากองค์กรใหม่แล้ว รัฐบาลในปีใหม่จะดำเนินการอย่างไร ทั้งในทางยุทธศาสตร์และนโยบายต่อการแก้ไขปัญหา ความรุนแรงในจังหวัดภาคใต้ เพราะปี 2552 ที่ผ่านมา ดูจะสะท้อนชัดเจนถึงสภาพของ การไม่มียุทธศาสตร์และขาดนโยบายในการบริหารจัดการวิกฤตภาคใต้ จนเกิดภาพลักษณ์ ว่ารัฐบาลทอดทิ้งปัญหาภาคใต้ และปล่อยให้ทุกอย่างดำเนินไปเอง

ฉะนั้นในปี 2553 หากรัฐบาลยังคงดำเนินไปในทิศทางที่ขาดความชัดเจน เิงนโยบายและขาดความเร่งด่วนในการแก้ปัญหาการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดน ภาคใต้ ดังจะเห็นได้ว่ารัฐบาลในปี 2552 มีความคืบหน้า น้อยมาก จนปัญหานี้ได้กลายเป็นอีกเรื่องหนึ่งทีลดทอนความน่าเชื่อถือของรัฐบาลในการบริหารจัดการความมั่นคงของ ประเทศ

4) ปัญหาความมั่นคงด้านพลังงาน (Energy Security)

รัฐบาลอาจจะดูเหมือนโชคดีที่เมื่อเข้ามาบริหารประเทศนั้น ราคาน้ำมันไม่สูงมาก แต่ด้วยความเป็นจริงที่รัฐบาลไม่สามารถเก็บภาษีสรรพสามิตได้ตามเป้า การคงราคาน้ำมัน ไว้ให้สูง เพื่อก่อให้เกิดภาษีแก่รัฐบาล จึงเป็นแนวทางที่ถูกนำมาใช้ ดังจะเห็นได้ว่า ภาษีน้ำมันเป็นรายได้หลักของรัฐบาลในภาวะที่เศรษฐกิจไทยซบเซาลงเช่นในปัจจุบัน

แต่การคาดหวังรายได้ของรัฐบาลจากภาษีน้ำมัน ก็ส่งผลกระทบต่อความเป็นไป ของเศรษฐกิจไทยโดยตรง เพราะน้ำมันเป็นปัจจัยหลักของการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ ของประเทศ กล่าวคือสังคมไทยอยู่ภายใต้ความเป็นจริงของ “เศรษฐกิจทุนนิยมน้ำมัน” ที่ราคาน้ำมันเป็นปัจจัยสำคัญของการขยายตัวหรือการหดตัวของระบบเศรษฐกิจ และทั้ง ยังอยู่ในสถานะที่ไทยจะต้องพึ่งพา “การนำเข้า” จากแหล่งน้ำมันในตะวันออกกลาง

นอกจากนี้รัฐบาลเองยังต้องเผชิญกับความผันผวนของราคาน้ำมัน ซึ่งในปี 2552 ได้ขยับขึ้นไปทีประมาณ 80 เหรียญสหรัฐต่อบาร์เรล อันทำให้เกิดการคาดคะเน ราคาน้ำมันในช่วงปลายปี 2552 และต้นปี 2553 ว่าน่าจะขยับสูงขึ้นไปอีก อันเป็นผล จากการที่สังคมตะวันตกต้องเผชิญกับอากาศหนาวเย็นอย่างมากในช่วงฤดูหนาว จึงต้อง ใช้พลังงานเพื่อการทำความร้อนเพิ่มมากขึ้น ปัญหาที่นักพลังงานจะต้องพึ่ง นักอุตสาหกรรมวิทยาก็คือ ฤดูหนาวที่กำลังจะมาถึงนี้จะหนาวยาวหรือสั้นเพียงใด เพราะถ้า

หนวยยาวขึ้น ก็ย่อมหมายถึงราคาน้ำมันที่สูงมากขึ้นนั่นเอง ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้แล้ว ปัญหาเศรษฐกิจไทยในช่วงไตรมาสสุดท้ายของปี 2552 และไตรมาสแรกของปี 2553 จะยังคงต้องพิจารณาปัญหาราคาล้างงาน ตลอดจนรวมถึงปัญหาสำคัญก็คือ ราคาน้ำมันในปี 2553 ตลอดปีจะมีความผันผวนเพียงใด และถ้าราคาขยับสูงขึ้นมาก ก็จะมีผลกระทบต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจไทยพร้อมกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ดังนั้น ปัญหาที่คือรัฐบาลในปี 2553 จะบริหารจัดการโลกพลังงานของไทยอย่างไร ตลอดจนรวมถึงการแสวงหาพลังงานทางเลือกในรูปแบบต่างๆ ในอนาคตอย่างไร ประเด็นเช่นนี้ก็คือ การตอบย้ำว่าความมั่นคงด้านพลังงานจะยังคงเป็นปัญหาสำคัญในปี 2553 ไม่เปลี่ยนแปลงทั้งในระดับโลก และในระดับประเทศ

5) ปัญหาความมั่นคงทางการเมือง (Political Security)

ปัญหาความมั่นคงทางการเมืองว่าที่จริงก็คือปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาล ซึ่งว่าที่จริงแล้วนับตั้งแต่ความขัดแย้งทางการเมืองของไทยก่อตัวและพัฒนาขึ้น ตั้งแต่ปี 2547-48 และจบลงด้วยการรัฐประหารในปี 2549 นั้น รัฐบาลที่ขึ้นสู่อำนาจล้วนแต่เผชิญปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองด้วยกันทั้งสิ้น แม้แต่ละรัฐบาลอาจจะมีความและเงื่อนไขที่แตกต่างกันออกไปก็ตามที แต่ถึงกระนั้นทุกรัฐบาลมีปัญหาาร่วมกันก็คือ การเผชิญหน้ากับความขัดแย้งทางการเมือง และไม่มีแนวโน้มที่จะยุติลงได้โดยง่าย ดังจะเห็นได้จากปรากฏการณ์ในปี 2551-2552 ซึ่งปัญหาเช่นนี้อาจจะทดลองทำเป็นสมการทางคณิตศาสตร์จากสี่ของสี่ของแต่ละฝ่ายว่า :

$$\text{แดง} - (\text{เหลือง} - \text{ขาว}) - (\text{เขียว} + \text{น้ำเงิน}) = 0$$

อย่างไรก็ตามรัฐบาลอาจจะมั่นใจว่า แรงสนับสนุน (เหลือง + ขาว + เขียว + น้ำเงิน) จะทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพได้ หรือรัฐบาลด้วยความสนับสนุนของชนชั้นนำกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะผู้นำทหาร เชื่อมมั่นว่าตนเองยังสามารถต้านทานแรงต่อต้าน (แดง) ได้ โดยไม่ต้องนำพาต่อการปรับทิศทางทางการเมืองใดๆ หรือเชื่อเอาเองว่ารัฐบาลยังคงมีฐานการสนับสนุนที่เข้มแข็งต่อไปในปี 2553 แต่เอาเข้าจริงๆ ก็ไม่ใช่จะเป็นไปในทิศทางเช่นนั้นเสมอไป ประกอบกับในปี 2553 ได้มีการขยายตัวของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรฯ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงคมนาคม ตลอดจนรวมถึงในโครงการชุมชนพอเพียง สิ่งที่เกิดขึ้นทำให้เกิดคำถามกับนายกรัฐมนตรีในฐานะของ “ผู้นำรัฐบาล” ว่า จะจัดการอย่างไร และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีเงินกู้เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจไทย 8 แสนล้านบาทว่าจะเกิดปัญหาเช่นที่กำลังเป็นอยู่ในโครงการชุมชนพอเพียงหรือไม่ อีกทั้งถ้ามีการค้นพบเรื่องราว

เหล่านี้มากขึ้นในต้นปี 2553 ก็ย่อมจะทำให้เสถียรภาพของรัฐบาลในปีหน้าถูกกระทบหนักอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ตลอดรวมถึงคำถามเรื่อง “การยุบสภา”ว่าจะเกิดขึ้นในช่วงต้นปี 2553 หรือไม่

นอกจากนี้ปัญหาการแต่งตั้งผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งไม่น่าจะเป็นปัญหา ก็กลายเป็นอีกส่วนของปัญหาที่บั่นทอนเสถียรภาพของรัฐบาลไปด้วย แม้จะไม่มีคำตอบว่าเรื่องของผู้บัญชาการตำรวจคนใหม่จะจบอย่างไร หรือจะต้องใช้ระบบรักษาการไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะสิ้นอายุขัยของรัฐบาล ก็เป็นสิ่งที่ไม่มีใครตอบได้ แต่ก็ทำให้ “การนำ” ของนายฯ ถูกบั่นทอนไปด้วยเช่นกัน และนำมาซึ่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของรัฐบาลเช่นกัน แม้ในช่วงปลายปี รัฐบาลจะประสบความสำเร็จในการเรียกประชุมตำรวจ โดยไม่เกิดความขัดแย้งขึ้นก็ตามที

คำถามสุดท้าย

เมื่อปมปัญหาเหล่านี้ถูกนำไปรวมกับปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการขยายตัวของกลุ่มคนเสื้อแดงในการชุมนุมต่อต้านรัฐบาล และทั้งความขัดแย้งภายในพรรคร่วมรัฐบาล เรื่องราวเหล่านี้ล้วนแต่สั่นคลอนเสถียรภาพทั้งสิ้น ฉะนั้นปัญหาในท้ายที่สุดจึงเหลือแต่เพียงประการเดียวว่า รัฐบาลจะบริหารวิกฤตในบริบททั้ง 5 อย่างไรในอนาคต หรือจะปล่อยให้ “ปัจจัยบั่นทอน” ถูกขยายผลจนกลายเป็น “ปัจจัยทำลาย” รัฐบาลไปโดยปริยายในปี 2553 !

.....

ประวัติและผลงานผู้เขียนโดยสังเขป

รศ. ดร. สุรชาติ บำรุงสุข

ตำแหน่งปัจจุบัน

รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ 10330
โทร. 02-218-7266 โทรสาร. 02-218-7308

การศึกษา

- Ph. D. in Political Science Columbia University, New York, USA.
- M. Phil. in Political Science Columbia University, New York, USA.
- MA. in Government Cornell University, Ithaca, USA.
- รัฐศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงการวิจัยปัจจุบัน

- หัวหน้าโครงการความมั่นคงศึกษา
หัวข้อการวิจัย : การก่อการร้าย การก่อความไม่สงบ ความมั่นคงด้านพลังงาน
ความมั่นคงชายแดน และความมั่นคงเมือง
- บรรณาธิการจุลสารความมั่นคงศึกษา (จุลสารฯ ตีพิมพ์ออกเผยแพร่อย่างเดือน)

ตำแหน่งในอดีตบางตำแหน่ง

- ที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิของนายกรัฐมนตรีด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2546-2549)
- ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (พ.ศ. 2544-2548)
- ที่ปรึกษากรมการทหาร วุฒิสภา (พ.ศ. 2543-2548)
- ที่ปรึกษาผู้บัญชาการทหารสูงสุด (พ.ศ. 2540-2543)

ตำแหน่งงานปัจจุบัน

- ที่ปรึกษาศูนย์ความมั่นคงศึกษา สภาความมั่นคงแห่งชาติ (2551-ปัจจุบัน)
- ที่ปรึกษาสถาบันการข่าวกรอง สำนักข่าวกรองแห่งชาติ (2551-ปัจจุบัน)

Happy New Year 2010

โครงการความมั่นคงศึกษา
ตู้ ปณ. 2030 ปณฝ. จุฬาลงกรณ์
กรุงเทพฯ 10332

E-mail : newsecproject@yahoo.com